

VILNIS

LIETUVIŲ LIAUDIES LAIKRAŠTIS
LITHUANIAN NEWSPAPER
3116 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608
Telefonas: [312] 842-7325

VOLUME LXI Nr. 24

KETVIRTADIENIS, LAPKRIČIO [NOVEMBER] 26, 1981

KAINA 25 c.

KASDIEN

LIBRARY

DEC 9 1981

STATE HISTORICAL SOCIETY
OF WISCONSIN

BŪTŲ DEPRESIJA
ŽMOGUS NUKALBEJO
"KAS BUS TOLIAU"
SKURDO IKI AUSŲ

Ekonomistai ir pati prez. Reagano administracija pripažįsta, kad krašto ūkis įklimpęs į recesiją. Ši krašto ūkio atoslūgį vieni jaučia labiau kiti mažiau. Bet jeigu nebūtų Social Security, nedarbo kompensacijų ir kitų socialinių programų, darbo liaudžiai būtų tikra depresija.

Senesnė darbo liaudies karta atsimesna 1930-ųjų didžiąją depresiją ir labai gerai žino, kad darbo žmogui ekonominė depresija yra ne juokai. Štai kodėl yra svarbu kovoti, kad prez. Reaganas su savo užmačiomis siaurinti socialines programas su jomis nesusidorotų.

Rugsėjo 19 dieną šimtatūkstantinė demonstracija Vašingtone organizuoti ir neorganizuoti darbininkai prez. Reagano administraciją ir jo politikierius išpėjo, bet kad jis būtų efektingas, metas ruošti jį pakartoti 1982 metais per kongresinius rinkimus, atiduodant balsus tiems politikieriams, kurie verti pasiūsti į Vašingtoną.—eina kalbos pažangiuose liaudies sluoksniuose.

Gynybos sekretoriaus Casper W. Weinberger supratimu, Tarybų Sąjunga galvoja laimėti branduolinį karą. Girdi, turime ruošti duoti atkirtį branduoliniam karui, turim nesigailėti bilijonų dolerių ginklavimuisi.

Tai nesąmone, mokslininkai bei sveikiau galvojantys karvedžiai yra konstatavę, kad branduolinis karas nelaimimas. Pradėjusios sproginėti branduolinės bombos uždegtų visą pasaulį ir visa to pasėkos būtų stačiai neįsivaizduojamos.

Tarybų Sąjunga tai supranta ir vardan žmonijos išgelbėjimo nuo susideginimo nesustodama ragina ir siūlo siekti užkirsti tam kelią nusiginklavimu.

Gynybos sekretorius Weinberger sąmoningai ar nesąmoningai tų Tarybų Sąjungos raginimų ir siūlymų negirdi.

Su kuo tik šnektelsi ar iš šalies pasiklausai, visi kelia klausimą, "kas bus toliau". Jaunimas baigia išsigimti, gatvėse nebesaugu, visur narkomanija, mokesčiai didėja, viskas brangsta, pragyventi darosi vis sunkiau.

Labiausia žmonės sunerimę infliacija, netgi ir tie, kurie turi santaupų. Sutaupyti pinigai eina velniop, o kalbant apie mažaalgius, rimtai turi pagalvoti, ką pirkti nuėjus į supermarketą, kad suvedus šeimos biudžeto galus.

Į klausimą "kas bus toliau" nėra sunku atsakyti pažvelgus, kas dedasi ekonominiame neišsivysčiusiose šalyse, kur žmonių gyvenimo lygis nukritęs iki dugno. Vyksta žmonių bruzdėjimai, maištai, ir tai ne komunistų sukelti, kaip aiškina

Senieji vieškeliai pradeda naują gyvenimą

Garsioji autoestrada tarp Vilniaus ir Kauno. Automatinės zvimbia 100 kilometrų greičiu per valandą.

Šiandieninis respublikos kelių tinklas gana tankus: keliai nusidriekę daugiau kaip 20 tūkstančių kilometrų. Vien asfaltuotų kelių—daugiau kaip 7 tūkstančiai kilometrų. Daugelis jų pastaraisiais metais patobulinti, naujai nutiesti, sutvarkytos pakelės, keleivių patogumui pastatyta daugiau kaip 800 autopaviljonų, įrengta 250 poilsio aikštelių. Žmonių susitelkimo ruožuose nutiesta per 200 kilometrų asfaltuotų takų pėstiesiems. Keliauti kasmet vis saugiau ir patogiau.

Lietuvos siaurinių rajonų centrai Biržai su Rokiškiumi ir Mažeikiai su

reakcininkai, o vos bepakeliamo skurdo, pusbadžio gyvenimo.

Cia Amerikoje irgi prie to einama, kai bilijonai pilami ginklams, o varguomenei krašto ūkio duonos trupiniai.

Amerika turtingiausia pasaulyje šalis, bet skurdo ir čia pilna kaip daug kur kitur. Pakeliaukime pietinėmis valstijomis automašina į Floridą bei per indėnų rezervacijas į Kaliforniją, skurdo pamatysime iki ausų.

Nenorint taip toli keliauti, kad įsitikinus, jog Amerikoje yra skurdo, pakanka nueiti į ispaniškai kalbančių bei negrų getus, ar kitų diskriminuojamų mažumų getus ir nusidėvėjusių fabrikų rajonų lūšnykus.

Tiems, kuriems terūpi savas pilvas, žmonių vargo nemato ir netgi nenori matyti.

Kaip tokius žmones pavadinti, vilkai žino. S. J. Jokubka

matyto laiko. Tiesiant plentus, naušiu darbu pasižymėjo Pasvalio autokelių valdybos autogreiderio mašinistas J. Paškonis, darbų vykdytojas R. Jankevičius, Rokiškio septintosios kelių statybos valdybos autogreiderio mašinistas V. Vasiulis, buldozerio mašinistas A. Baronas, darbų vykdytojas O. Zibavičius, Biržų autokelių valdybos ekskavatorininkas J. Savičius, Mažeikių autokelių valdybos buldozerio mašinistas A. Sidabras, Skuodo autokelių valdybos plentvolistas V. Skrabys.

Intensyviai darbai vyksta Kauno—Klaipėdos automagistralėje. Netrukus valstybinė komisija priims automagistralės dalį Raseinių—Viduklės ruože. Mašinos jau galės važiuoti iki Kryžkalnio.

Šiomet bus naujai išasfaltuota beveik 120 respublikos gyvenviečių.

Senieji vieškeliai pradeda savo naują gyvenimą.

Ričardas Kasperavičius

Trumpai

— Buvusi prezidentienė Rosalynn Carter pakartojo, kad prez. Reagano žmona Nancy neturėjo pirkti Baltiesiems rūmams naujų brangių indų, nes yra pakankamai gerų.

— Čikagos miestų lygos skyriaus prezidentas James W. Compton išpėja, kad prez. Reagano "fanatiškas konservatiškumas" ir užmojai siaurinti socialines programas, gatvėse gali sukelti rimtų riaušių.

— Buvusių prezidentų — Johnsono ir Fordo — žmonos pasisakė prieš prez. Reagano nusistatymą prieš moterų lygias teises (Era). Drauge su jomis buvo ir Mičigano respublikono gubernatoriaus William Milliken žmona.

— Senato apropriacijų komitetas pataria drastiškai sumažinti anglies kasyklose inspektorių skaičių taupymo sumetimais. Valdžios inspektorai prižiūrėdavo, kad kasyklose dirbti būtų saugu.

— Southern regiono tarybos direktorius Steve Sultts mano, kad miestuose skurdžių riaušės gali valdžiai kaštuoti daug daugiau, negu kiek prez. Reaganas atėmė iš jų siaurindamas socialines programas.

— Į Niagaros upę, kurios vandens geria 580,000 žmonių, 777 dirbtuvės kasdien paleidžia 500 milijonus galonų nešvaraus nutekamojo vandens, susekė tyrinėtojų grupė.

— Didėja nedarbas ir, kaip sako Baitųjų rūmų ekonomistai, didės ir toliau. Kaip apskaičiuojama spalio mėnesį, buvo arti 9 milijonai bedarbių.

— Elektrikų (United Electrical workers) profsąjungos suvažiavime tapo užgirta rezoliucija, raginanti valdžią nacionalizuoti tas dirbtuves, kurias kompanijos uždaro, kad persikeltų kitur ir turėtų didesnius pelnus.

VILNIS

Lithuanian Peoples Bi-weekly

Published bi-weekly, Thursday, except when preceded by a Holiday, by the Workers Publishing Association, Inc.
Subscription rates in United States: one year \$10.00, six months \$5.50; Chicago \$12.00, 6 months \$6.50; Canada \$15.00, 6 months \$8.00; foreign countries \$15.00, 6 months \$8.00.

3116 So. Halsted St., Chicago, Illinois 60606 Phone 842-7325

Second-class postage paid at Chicago, Illinois (U.S.P.S. 659-780)

Kas kaltas?

Brazilijoje valdžios leidimu, butų nuomos tiek iškilo, kad tūkstančiams nuomininkų, ypač mažaalgams, užmokėjus nuomą, nebelieka nei pamėlynusiai ryžių ir pupelių koše. Ir ryšium su tokiu nuomų pabrangimu prasideda lygiai tas pats, kas vyko čia Amerikoje depresijos metu—neišgalinčių mokėti nuomą policijos pagalba mėtymas iš butų į gatves. Ir viso to pasėkos—išmestos iš butų šeimos ėmė keltis į miestų pakraščius tuščiuose laukuose statyti nuo lietaus ir saulės iš žagarų ir bananų lapų būdas. Vien tik Sao Paulo didmiesčio pakraštyje tokia išmestų iš butų būdų "favela" įsikūrė net iš virš pusantrą šimto šeimų.

Tuščių žemės plotų savininkai matydami, kad tai nejuokai, pasikvietė policiją talkon juos nuvaikyti ir nugriauti tas jų būdas. Žinoma, kilo grumtynės, susišaudymai, areštai. Didžioji reakcinė spauda visu gvoiltu šaukė, kad tai komunistų darbas. Vadinas, kad žmogus, išmestas iš buto ir neišgalintis butą kitur išsinuomoti, pasistatė ant svetimos žemės būdą, tai komunistų darbas.

Valdžia nors kiek butų pagalvojos, kad daug žmonių neišgalės mokėti didėjančių nuomų, nebūtų leidusi nuomas didinti. Na, ir ko čia komunistai kalti, jeigu žmogus neturėdamas kur gyventi savo pastogę, pasistatytą ant svetimos žemės, gina nuo policijos. Valdžia kalta, kad pataikauja savininkams, o ne komunistai.

Tai tik vienas "paprastas" lokalinis atsitikimas, dėl kurio kaltinami komunistai. Paimkime didelius atsitikimus, tokius, kaip Vakarų Europos sostinėse vykusias antikarines demonstracijas. Reakcininkai irgi griebiasi už šiaudo, kad, girdi, už demonstracijų suorganizavimą kalti komunistai, netgi ir Maskva. O prez. Reagano administracijos politikieriai eina dar toliau. Jie sako, jog tos demonstracijos neatstovavo Vakarų Europos daugumos žmonių nuotakai.

Nesiginčysime, ar tos demonstracijos atstovavo Vakarų Europos daugumos žmonių nuotakas. Bet jos kilo ir jas organizavo bijantys branduolinio karo, kuris, labai galimas daiktas, gali kilti Europos kontinente. Ir jeigu Vašingtonas nebruktų savo branduolines raketas į Vakarų Europos kontinentą, nebūtų Europoje bijančių branduolinio karo žmonių ir tokios demonstracijos nebūtų kilusios ir niekas jų nebūtų organizavęs. Nereiktų kaltinti nei komunistų, nei Maskvos.

Vakarų Europoje vyksta istoriniai įvykiai

Ryšium su kapitalistinės ekonomikos braškėjimu ir imperialistinių sluoksnių užmačiomis persiimti branduoliniu ginklu su socialistiniu pasauliu, imtinai su Tarybų Sąjunga, Vakarų Europoje vyksta istoriniai įvykiai, ženklinantys kelią, kuriuo kontinentas pribrendęs eiti.

Imperialistinių sluoksnių užmačios persiimti su Tarybų Sąjunga, kas, žinoma, sukeltų branduolinį karą, ir pirmučiausia Europos kontinente, Vakarų Europos tautas pabudino stoti taikos sargybon. JAV užmačios per militarinę NATO grupuotę išdėstyti kontinente nukreiptas prieš TSRS branduolines raketas Europos žmonės stačiai sukėlė ant kojų protestuoti.

Vakarų Vokietijos liaudis, atsimenanti kokias pasėkas kraštui atnešė praėjusieji du pasauliniai karai, sostinėje Bonoje išsiliejo į gatves daugiau kaip 300,000 žmonių demonstracija protestuoti. Po poros savaičių tolygios protesto demonstracijos kilo Londone, Romoje, kur irgi buvo šimtatūkstantinės. O Olandijoje, Belgijoje, Danijoje netgi ir valdantieji sluoksniai nuomonės, kad amerikietiškos branduolinės raketos kontinentui nieko gero nežada. Antikarinės taikos nuotakos apėmė kontinento tautas.

Taikos nuotakos daug padėjo Graikijoje laimėti socialistams, rinkiminės kampanijos metu skelbusiems, kad iš Graikijos bus pašalintos JAV karinės bazės, kad Graikiją ištrauks iš militarinės NATO grupuotės, sieks pasaulyje taikos, tautų sambūvio. Ryšium su kilusiomis taikos nuotakomis Ispanijoje vyksta nesiliaujanti kova prieš Ispanijos įvėlimą į NATO sudėtį. Anglijos darbiečiai skelbia, jeigu laimės rinkimus, JAV karinėms bazėms Anglijoje nebus vietos.

Tuo tarpu braškanti kapitalistinė ekonomika irgi daro didelį poveikį Vakarų Europos politiniam veidui. Prancūzijos socialistai, padedant komunistams laimėjo, kad krašto ūkyje reikia daryti pakaitos, nes darbo liaudis nebegali toliau kęsti. Žinoma, pakaitos netokios, kokios darbo liaudis nori, bet vis tiek vyksta bankų ir didžiųjų kompanijų nacionalizavimas. To, kas vyksta Prancūzijoje, laukiama ir Graikijoje.

Tai vis ženklai, kad Vakarų Europoje keičiasi politinis veidas į kairę.

2

Iš sunerimusio rytojūm pasaulio

KAD NUTRAUKTŲ PAGALBA SALVADORO CHUNTAI

— Nutraukti imperialistinį kišimąsi į Salvadoro reikalus—su tokiu šūkiu Kosta Rikos jaunimo avangardo iniciatyva šalyje buvo surengta solidarumo su Salvadoro liaudimi diena.

Tą dieną įvykusių mitingų ir demonstracijų metu Kosta Rikos gyventojai reikalavo, kad Jungtinės Valstijos nedelsiant nutrauktų karinę pagalbą reakingai Salvadoro chuntai.

Kosta Rikos jaunimo avangardas paragino pasaulio jaunimą kovoti už Salvadoro revoliucinio demokratinio fronto ir Farabundo Marti nacionalinio išsivadavimo fronto pripažinimą.

SOCIALISTAI IRGI PRIEŠ BOMBAS

Vokietijos socialdemokratų partijos valdybos narys E. Epleris griežtai kritikavo NATO planus dislokuoti naujas Amerikos branduolines raketas kai kurių Vakarų Europos šalių, jų tarpe—Vakarų Vokietijos teritorijoje forsavimą. Duodamas interviu Prancūzijos laikraščiu "Liberation", jis pabrėžė, jog NATO nutarimas toli gražu nepadės stiprinti Vakarų Europos šalių saugumo, o priešingai—didina pavojų, kad kilus konfliktui, jos virs branduoliniais taikiniais.

Tuo tarpu Japonijos socialistų partijos organas laikraštis "Siakai simpo" vadina Reagano administracijos nutarimą gaminti strategines raketas "MX" ir naujos kartos strateginius bombonešius iššūkiu žmonijai, kuri siekia sunaikinti branduolinį ginklą.—Kartu su japonų tautos dauguma,—pažymi laikraštis,—mes stojame už branduolinio ginklo likvidavimą ir nebranduolinių zonų sudarymą, griežtai smerkiame masinio naikinimo priemonių arsenalus.

NENORI AMERIKOS BAZIŲ

Laimėjęs rinkimus Graikijos socialistinio judėjimo partijos lyderis A. Papandreu, duodamas interviu Amerikos televizijos kompanijai,

Neutroninė bomba tik prieš taikius gyventojus

Amerikos neutroninio ginklo kūrėjai, mėgindami užmaskuoti anti-humanišką naujosios bombos esmę, mėgina ją vadinti "gynybiniu", "lokalinio veikimo" ginklu. Išvedžiojama, kad šis ginklas bus panaudotas tik prieš "prasiveržusius agresoriaus tankų dalinius". Šį melą demaskavo anglų karinis ekspertas Joseph Rotblatas, kurio komentaras iš "Times" persispausdino Londono dienraštis "Morning star".

Branduolinės fizikos ir radiacijos specialistas rašo, kad priešininko šarvuotųjų dalinių galės nesunkiai apsiginti nuo naujojo ginklo: tereikės pastorinti tanko šarvus vos vieno centimetro sluoksniu, padengti mašinos paviršių specialiu, neutronus atspindinčiu ekranu. Mokslininkas pateikia net šios sudėtingos, tačiau tankistus patikimai apsaugančios sistemos schemą.

Tačiau ką reikės daryti tų rajonų, kur bus panaudotas neutroninis ginklas, taikiems gyventojams? Juk jie negalės slėptis už storų ir brangių šarvų... Civilinės slėptuvės negali apsaugoti žmonių nuo

pareiškė, kad JAV karinės bazės Graikijos teritorijoje kelia pavojų Graikijos santykiams su kitomis šalimis. Jis pabrėžė, jog "iš viso nenori, kad šalies teritorijoje būtų užsienio bazių, ir ketina siekti, kad Graikija atgautų neutralumą, laisvę ir nepriklausomybę". Anksčiau ar vėliau Amerikos bazės turi būti uždarytos, nes jose dislokuojamas branduolinis ginklas kelia grėsmę Graikijos saugumui ir pačiam jos egzistavimui, pasakė Papandreu.

DĖL JĖGOS NENAUDOJIMO

Didžioji dauguma valstybių—Jungtinių Tautų narių stoji už tai, kad artimiausiu metu būtų parengta pasaulinė sutartis dėl jėgos nenaudojimo tarptautiniuose santykiuose. Rezoliucijoje, kuri buvo priimta JT Generalinės Asamblėjos šeštajame (teisės klausimų) komitete, pabrėžiama, kad būtina visais atvejais įgyvendinti jėgos nenaudojimą tarptautiniuose santykiuose principą.

Prieš rezoliuciją balsavo saujelė šalių, jų tarpe JAV, jų pagrindiniai partneriai NATO bloke, planuojanti įstoti į šį bloką Ispanija, Izraelis ir Japonija. Kartu su šiomis šalimis faktiškai veikė ir Kinija.

IR ŠIAURĖS AIRIJOJE

Anglijos kariniai specialistai labai slaptai ruošia dislokuoti Šiaurės Airijoje naują Amerikos raketinį branduolinį ginklą. Duodamas interviu Dublino laikraščiu "Sunday World", tai pareiškė žinomas Airijos valstybinis ir visuomeninis veikėjas ir Nobelio taikos premijos laureatas Shon MacBride.

Jis pažymėjo, kad nauji kariniai objektai Ulsteryje statomi sutinkamai su Pentagono ir NATO planais, kuriems pritarė Didžiosios Britanijos konservatorių vyriausybė. Šių pavojingų planų įgyvendinimas, pabrėžė MacBride, kelia didžiulę grėsmę visos Airijos liaudžiai, nes dalis salos teritorijos paverčiama starto aikštelėmis branduolinėms raketoms.

Iš laikraščiu J. Ž.

gyvybę žudančių neutronų srauto. Pagaliau neutroninė bomba be žudančio radiacijos faktoriaus dar sukelia nemažą smūgio bangą, masinius gaisrus.

"Stebuklingasis ginklas", kurį kaip išmąnydami giria Vašingtonas ir NATO generolai, faktiškai neturi karinės prasmės—priešininko kovinėms pajėgoms jis nėra pernelyg pavojingas. Pentagonui ir NATO štabui jis labiau reikalingas kaip politinio baugimo priemonė, kaip branduolinės provokacijos įrankis. Juk neutroninė bomba labai paranki imperialistams: ja galima smogti pirmąjį branduolinį smūgį, kartu šaukiant, kad atominis karas dar nepradėtas...

— Čilės socialistų partija ir Afrikos Nacionalinis Kongresas sutinka, jog jiems atrodo, kad prez. Reaganas su savo administracija karine politika ruošiasi trečiajam pasauliniam karui.

Vilnis, 1981 lapkričio 26

Apie rojus vaisius

Vakarų propaganda, kuri yra nukreipta prieš Tarybų Sąjungą, naudoja labai gausų ideologinių ginklų arsenalą. Jame—elementari netiesa (tą, pavyzdžiui, sau leidžia tokios diversinės radijo stotys kaip "Laisvė" ir "Laisvoji Europa"), ir gudriai, tarp tikrų faktų, išdėstyta pusiaus tiesa.

Ta propaganda diena iš dienos, vakaras iš vakaro kartuoja vis tą patį melą, pateikiamą pačiame įvairiausiame pavidale. Pagal principą: šimtą kartų pakartotas melas pagaliau gali būti priimtas už tikrą pinigą. Pats principas taip pat nenaujas: berods, taip veikė ir liūdno atminties Gebelsas.

Antitarybinės Vakarų propagandos ideologinių ginklų arsenale—ir "buvusieji".

Tai žmonės, kurie dėl vienkovių ar kitokių priežasčių paliko savo tėvynę. Vakarų "rojuje" pasirinkimas labai nedidelis: juk ten po pirmą medaus mėnesių ar savaitių prasideda realus gyvenimas. Reikia pastogės ir sriubos šaukšto. O kas už tai mokės?

Tad visiškai neatsitiktinai prie pačių įvairiausių radijo "balsų" mikrofonų atsiduria įvairių tautų atplaišos. Jiems tiesiog daugiau nieko nebelieka.

Tačiau kai kuriems—matyt, nepateisintiems savo šeiminių vilčių, ir šios nelabai švarios durys užsidaro.

Tarp tokių, atrodo, atsidūrė ir buvęs vilnietis buvęs dailininkas Vladislovas Žilius.

Prieš keletą metų jis paliko Tarybų Lietuvą ir atvyko gyventi į Jungtines Valstijas. Ne šiaip sau atvyko: su labai rimtomis nepripažinto ir nesuprasto genijaus pretenzijomis.

Kaip žinome, reakcinėje lietuviškoje spaudoje pasipylė jo labai gausūs interviu, straipsniai, samprotavimai. Jis rašė apie tai, kad Lietuvoje "neturėjęs kūrybos laisvės", kad buvęs "labai suvaržytas", o dabar esąs labai laimingas, atsidūręs Vakaruose, kur visomis varšomis sušvytėsiąs jo talentas.

Laikasėjo. Vienas kitas Žiliaus paveikslas mažose, antraeilėse—labai švelniai pasakius—parodose, netgi, berods, vienas kitas paveikslas ir nupirktas.

Ir tai—viskas. Sensacijų, kaip žinome, čia daugiau nei pakanka, ir jos vysta kaip lauko gėlės kambaryje. Po keletos mėnesių atvykėlis iš Lietuvos buvo paliktas tikrai visiškai laisvas ir nesuvaržytas. Tiesa, nebuvo aišku, iš ko gyventi.

Pradžioje, kol Žilius šioje padangėje dar buvo šokia tokia naujiena—tegu ir ne pirmo šviežumo—jam pakalbėti leisdavo "Amerikos balsas". Aišku, vis tą patį: kaip Tarybų Lietuvoje nėra kūrybos laisvės, ir kokia ji didžiulė čia, Vakaruose.

Tačiau Žiliaus balsas ir čia greitai nutilo.

O ką jis begali pasakyti?

Atsidūręs gatvėje, tiesiogine to žodžio prasme, jis nuėjo dirbti raidžių rinkėju į reaccionierių laikraštį. Gana pikta likimo ironija: tą patį, kuriame pradžioje tiek rašė apie savo asmenį ir genijų, pranašavo sau bendraamerikinę šlovę.

Nebuvo nei šlovės, nei pinigų, rei parodų. Žilius pabėgo dar į kitą spaustuve, ir, pagaliau, nutilo visiškai. Rašydami "buvęs" vilnietis ir "buvęs" dailininkas nesuklydome—abiems šiais atvejais tenka kalbėti jau būtuojų laiku. Namuose jis turėjo geras sąlygas darbui, profesionalo vardą, paramą. Tačiau per dideles ambicijas ir labai naivų supratimą apie čionykštį rojų.

Apie V. Žilių šiandien rašome ne todėl, kad jis būtų kokia reta išimtis. Atvirkščiai: tai tiesiog labai būdingas atvejis. Ta proga būtų galima paminėti buvusį sociologą ir buvusį vilnietį Vaclovą Siauruką, kažkur valkataujančią šio krašto didmiesčiuose, buvusį muziką, dirguojantį mėgėjams, buvusį garsų režisierių, kuris jau nepirmi metai siekia ir vis dar tebesiekia tos didžiosios bendraamerikinės šlovės. Ką gi, yra keletas, kurie sau pragyvenimą pelnosi iš savo buvusios tėvynės šmeižto—tai tiesiog tapo jų pagrindine profesija, verslu.

Taigi, toli gražu ne visiems laimės ieškotojams darosi saldūs Vakarų rojus vaisiai.

Deja, daugumas jų tą supranta jau per vėlai, tik patys jų paragavę, ir bevelija tylėti apie savo kartų patyrimą. **Vladas Mikšys**

BLYNAI

Iškart apsidrauskime: liūdną dipukams faktą, kad ilgametė Lietuvos "vadavimo" epopėja pradeda galutinai visiems nusibosti, pirmiausia užfiksavo patys "vaduotojai". Ir—išties, amerikiečiams kažkodėl įgriso gana skystos "veiksnių" eitynės, begalinės, kaip du vandens lašai panašios peticijos, kreipimaisi bei atsišaukimai. Maža to—prisiklausę teiginių, esą visas lietuvių tautos elitas yra emigracijoje, todėl būtent jį reikia vadinti Lietuva, o tie, likusieji prie Baltijos—tik šiaip, tautos liekanos, praktiškieji amerikiečiai ne visada supranta "vadavimo" esmę. Logiškai galvojant, jeigu tautos žiedas yra laisviausioje pasaulio šalyje—Jungtinėse Valstijose, tada viskas Okay. Tai kam reikalingas visas šis alasas?

Tokių, ačiū dievui, nedaug. Didžioji amerikiečių dauguma aplamai niekada nėra girdėję Lietuvos vardo, o dalis net nežino, kurioje Saulės sistemos planetoje šio krašto reikėtų ieškoti.

Va čia ir glūdi visų nelaimių

O iš kur jų imsi? Galima sakyti, jog lituanistines mokyklas lanko tik mažoji lietuvių vaikų arba tiksliau—anūkų dalis. Vadinasi, yra iš kur imti?

B. Kviklys rašo: "Jau ne kartą esame kalbėję apie priežastis (. . .) Nieko nepadėtu, jei tas priežastis mes dar kartą pakartosime". O štai čia, mums atrodo, ir esama pagrindinės problemos: ne priežasčių aiškinimo. Iš tikro B. Kv. teisingai rašydama, kad vaikų mokymą sunkina ta aplinkybė, jog ateiviai išsisklaido po Ameriką. Bet jau naivokai skamba aiškinimas, kad lemia gal "daugiausia lietuviško patriotizmo stoka". Čia jau svarbu, kaip kas supranta patriotizmą.

Ir todėl tenka vėl priminti, jog viena iš pagrindinių esamos būklės priežasčių, kurių nenori ir negali suprasti B. Kv. ir kiti, yra tai, kad visas lituanistinis švietimas šeštadieniais yra griežtai atitrauktas nuo šiandieninės Lietuvos ir jos realybės, netgi priešpastomas visiems tiems didžiuliams pasiekimams, kurie sudaro ir praturtina dvasinį lietuvių gyvenimą, kurie būtini bet kur gyvenančiam lietuviui, jeigu jis nori likti lietuviu. Deja, LB tvarkomas lituanistinis švietimas yra labai konservatyviose rankose, ir patriotizmo ugdymas nesuderinamas su neapykanta Lietuvos dvasiniam gyvenimui.

Ta proga norime priminti, jog pažangūs Amerikos lietuviai buvo žymiai didesni realistai. Jie tvirtai, nepaliaunamai kovojo prieš fašizmą Lietuvoje, principingai kritikavo buržuaziją ir jos saugomą santvarką. Tačiau lietuviškose mokyklose jie neatmesdavo to meto Lietuvos kultūros. Pavartykite senus "Vilnius" komplektus, nuolatos rasite skelbimus apie vadovėlius, kurie atsiųsti iš Lietuvos—išties jų sąrašus. Ir jie buvo ne šiaip sau skelbiami, bet ir pardavinėjami pačiame "Vilnius" knygyne, vadinasi, rekomenduojami lietuviškai besimokantiems. O juk LB lituanistinės mokyklos bijo knygos iš Lietuvos, kaip velnias kryžiaus. Tad kur vaikas norės pažinti ir pamilti tą "tėvynę Lietuvą", jeigu ji siūloma ir pristatoma tik priešiška jai nacionalistine—klerikaline dvasia, tik tolima vakarykšte diena? Jokie B. Kv. patarimai nepadėjo ir nepadės, jei bus ta pati tvarka ir dvasia lituanistiniame švietime.

K. Vilnietis

priežastis, nutarė didžiausias kaktas turintys "vaduotojai". Pamirštas pats pagrindinis dėsnis—bet kurio biznio sėkmės garantija buvo, yra ir bus gera reklama. Tuo tarpu šiame bare dipukai, atvirai kalbant, nieko gero nenuveikė. Taip gimė šūkis—reklamuoti visa, kas surišta su Lietuva!

Ką gi reklamuoti?—susimąstę tautos elitą sudarantys krautuvininkai ir valdininkai. Ciurlioni? Donelaiti? Lietuvos meną, mokslą, kultūrą? To betrukė, kad "vaduotojai" pradėtų kartoti komunistinės propagandos teiginius! Vadinasi, visa tai reklamai netinka. Ir štai tada išaiškėjo, kad reklamuoti nebūna yra ką . . .

Tačiau lemtingu istoriniu momentu visada atsiranda ryški asmenybė, sugebanti rasti atsakymus į pačius kebliausias klausimus. Šiuo atveju tokiu žmogumi tapo pastovus "Tėviškės" žiburių autorius, pastoviai pasirašinėjantis Algimanto slapyvardė. Štai ką jis pasiūlė.

Visas civilizotas pasaulis puikiai žino ukrainietiškus barščius, nebūna išstudijavęs kaukazietišką šašlyką, lenkiškus kleckus bei angliška bifsteką. Tai kodėl negalima reklamuoti lietuviybės valgių—kugelio, bulvinių blynų bei cepelinų?

Tarsi nujausdamas galimą skeptikų reakciją, autorius toliau savo nosies nematantiems paaiškina, kad "gal ir keistokai atrodo tautinė reprezentacija per gomurį, bet jei toks metodas yra išbandytas ir gausiai naudojamas kitų tautų, kodėl jis turėtų būti ignoruojamas lietuvių?"

Bet gera idėja—tik pusė darbo. O darbas nėra iš lengvųjų—tą gali patvirtinti kiekviena šeiminkė, nutarusi pavaisinti svečius ar namiškius minėtais patiekalais. Tačiau, iš kitos pusės, dauguma "vaduotojų" jau seniai apkerpėjo be rimto darbo. Jeigu, siūlo išradimo autorius, apeliuoti į jų tautinius jausmus, gal ir pavyktų įtraukti bent vieną kitą į šį atsakingą lietuviybės populiarinimo gastronominius metodus darbą. Bet tai nėra lengva—daug metų sėdėdami be rimtesnio darbo, "veiksniai" aplamai atrato ką nors dirbti. Algimantas teisingai, tvirtindamas minėtame spaudoje organe, esą: "Problema ta, kad vis sunkiau surasti savanorių, kurios sutiktų (kai kada ir apmokant) darbuotis nelengvoje sąlygoje. Skusti, tarkuoti bulves, skubėti ir kepti bulvinius plokštinius (kugelius), gaminti cepelinus ir virtinėjus (koldūnus) tikrai nėra nei lengva, nei patrauklu. Tai neabejotina tiesa, nors tai ir lietuvių tautinę reprezentaciją."

Kaip matome, ilgalaikėje Lietuvos "vadavimo" epopėjoje klūčių išties nemaža. Tačiau galvotas autorius nenusimena. Jisai siūlė suorganizuoti iš likusių dipukų specialias bulvių komandas, kurios dirbtų ne tik patriotizmo skatinamos, bet ir "grynai komerciniu, tai yra pelno pagrindu".

Viena jau aišku—pagaliau surastas būdas išspausti iš "veiksnių" nors šiek tiek naudos. Žinoma, jeigu racionalizatoriui pavyks priversti juos dirbti.

Dar neteko girdėti, kaip tautiečiai įvertino šį išieivijos minties galiūno pasiūlymą, žadantį suteikti "vadavimo" bizniui antrąjį kvėpavimą. Gal ir supeikė—nusigandę vienos minties: tai kokį fantastinį kiekį blynų teks iškepti, kol bus "išvaduota" Tarybų Lietuva? Ir ar ne geriau kepti įprastus antitarybinus blynus? Tegu ir prisvilisius?

Kazys Bagdonavičius 3

JOKIE PATARIMAI NEPADĖS . . .

Kiek sykių "Draugas" ir kita antitarybinė išieivų spauda įrodinėjo, aiškino, įtikinėjo, kad reikia gelbėti lituanistinį vaikų švietimą Amerikoje, kad jo padėtis vis blogėja. Kaip gelbėti? B. Kviklys (b. kv.) vieną šios vasaros straipsnį "Drauge" taip ir pavadino—"Lituanistinėms mokykloms reikia mokinių". Kad reikia mokinių, turint mokyklas, tai visiškai aišku. Bet kaip jų surasti, jau kitas reikalas.

Lituanistinių mokyklų krizės nesulaikys vien patriotiniais argumentais, kokių naudoja b. kv., cituodamas JAV LB aplinkraščių "Meilė savo tėvynėi Lietuvai įpareigoja mus rūpintis, kad visi mokyklinio amžiaus lietuvių vaikų lankytoji šeštadienines mokyklas. Mus, lietuvius, laukia liūdna ateitis, jei mūsų vaikučiai neišmokyti lietuviškai skaityti ir rašyti, tuo labiau lietuviškai kalbėti. Tuo atveju greitai niekas neskaitytų lietuviškų laikraščių bei knygų, o lietu-

viškas gyvenimas taptų tikrai niūrus".

Zodžiai—gražūs, o rezultatai—nieko bendro su jais neturintys: nei meilė Lietuvai, nei išieivškos ateities supratimas nepadeda gelbėti iš krizės. Tai akivaizdu, nes B. Kviklys rašo: "mokinių skaičius lituanistinėse šeštadieninėse mokyklose yra labai sumažėjęs". Tad belieka kalbėti ne apie visų lietuviukų mokinių sukviatimą į tas mokyklas, o apie "beveik chronišku tapusį mokinių mažėjimą", ne apie mokinių skaičiaus didinimą, o apie jų kontingento pastovumą. Juk dar neseniai buvo rašoma, kad lituanistinėse mokyklose mokomasi daugiau 2000 vaikų, o dabar jau tik vos daugiau pusantro tūkstančio. Taigi visai menkas jau skaičius! . . . B. Kviklys pripažįsta, jog lituanistinės mokyklos ir skurdokos, ir dažnai mokinių nemėgstamos. Tad jam tenka kelti tik vieną lituanistinio švietimo klausimą: "Ko gi dar trūksta? Mokinių ir tikrai mokinių!"

Antikomunizmas dirba išsijuoses

Antikomunizmas atsirado seniai, kai prasidėjo darbininkų klasės revoliucinis judėjimas prieš išnaudotojus ir jų valdžią, kai K. Marksas ir F. Engelsas sukūrė mokymą apie socialistinę revoliuciją. Tada jis reiškėsi grubiai, primityviai. Buržuazija tada buvo stipri, neabejojo savo valdžios amžinumu. Komunistinė literatūra buvo draudžiama, ir buržuazija daug kartų šventė kruvinas pergales prieš darbininkų judėjimą.

Po Spalio socialistinės revoliucijos antikomunizmas tapo daugiausia nežabotu antibolševizmu, antitarybiškumu. Tarptautinis imperializmas net negalvojo, kad pirmoji pasaulyje darbininkų ir valstiečių valstybė galėtų gyvuoti. V. Churchill, vėliau tapęs Anglijos ministru pirmininku, klykė, kad bolševizmas "nesuderinamas su šiuolaikine civilizacija", o bolševizmo "kūdikis turi būti pasmaugtas jo lopšyje". Tiesėsi smaugti tą kūdikį daugybė imperialistų rankų, bet joms "bolševizmo kūdikis" apkapojo nagus. Nepavyko pasmaugti karine jėga, nepavyko įveikti ekonominėmis, politinėmis, diplomatinėmis priemonėmis.

Imperializmas pagimdė ir išpėnėjo sušetonėjusią žmonijos, o svarbiausia antikomunistinę pabaisą—hitlerinį fašizmą, užsimojusį "krauju ir geležimi" sunaikinti tarybinę valstybę. Bet ir kariniame susidūrimo su smogiamąja imperializmo jėga Tarybų Sąjunga išėjo nugalėjusi.

Po Antrojo pasaulinio karo daug šalių atsimitė nuo imperializmo sistemos, pasuko socialistinio vystymosi keliu. Socializmo šalių sandraugos dinamiškas vystymasis, jos pasiekimai išskleidė daugelį primityvių antikomunistinių mitų apie tariamą socializmo ekonominės

sistemos "neefektyvumą", greitą komunizmo "žlugimą" ir pan. Todėl antikomunistiniai prasimanymai sparčiai modernizuojami. Atsisakoma nuo vadinamojo "urvinio" antikomunizmo—primityvių prasimanymų ir melų apie socializmą. Retai kalbama apie socializmo sunaikinimą. Dabartinio antikomunizmo taktika remiasi formule: "kritikuodami socializmą, mes padedame jį gerinti". Taigi antikomunistai griebiasi klastingo metodo. Jie dedasi komunizmo draugais, už daug ką netgi giria. Ir čia pat jie, kaip ir tinka "draugams", siūlo savus receptus socializmui "pagerinti". Šitaip atsirado nemažai socializmo "modelių": amerikietiškas, kinietiškas, afrikietiškas, "demokratinis", "liberalizuotas" ir kitokie. Visuose tuose socializmo modeliuose yra viena ypatybė—nėra nė kvapo tikrojo socializmo.

Įvairių Vakarų radijo centrų diversinė ideologinė veikla prieš socializmą remiasi neva dorų komunistų pozicijomis. Šitaip atsirado vadinamoji "šliaužiančios kontrrevoliucijos" teorija—pamažu, atsargiai, dangstantis komunizmo ir socializmo gerinimo skraiste veikti prieš socialistinių šalių darbo žmones. Prisiminus 1968 m. įvykius Čekoslovakijoje, dabartinę padėtį Lenkijoje, reikia pripažinti, kad imperializmo ideologinės pastangos ne visada lieka be pasekmių. Tos pasekmės kartais esti labai skaudžios ypač ten, tose šalyse, kur ideologinis darbas apleidžiamas. Nes karas yra karas—koks jis bebūtų—ginkluotas ar ideologinis. Ten, kur susilpnėja frontas, ideologinio darbo frontas, ten neišvengiamai puola ir prasiskverbia priešas, jo ideologija.

V. August

Istorijos mokslų kandidatas

Judėjimas už taiką Anglijoje

Šiandien judėjime už branduolinį nusiginklavimą dalyvauja per 1000 vietinių grupių—per 250 tūkstančių žmonių. Tai—leiboristų partijos, profsąjungų nariai, inteligentija ir dvasiškiai, darbininkai ir studentai. Judėjimo programoje numatytas vienašalis branduolinis nusiginklavimas ir Anglijos pasitraukimas iš NATO. Ypač svarbu likviduoti Amerikos KOP bazes Didžiosios Britanijos teritorijoje ir iškirsti kelią dislokuoti sparnuotąsias raketas įvairiuose šalies rajonuose. Kampanija prieš sparnuotųjų raketų dislokavimą Anglijos branduolinio nusiginklavimo šalininkai rengia, glaudžiai bendradarbiaudami su savo vienminčiais—Europoje, ypač Olandijoje ir VFR.

Judėjimo dalyviai pritarė kampanijai, kurią pradėjo Mančesterio municipalitetas, paskelbęs jo jurisdikcijai priklausančius rajonus "nebranduolinėmis zonomis". Čia buvo uždraustos visos branduolinio ginklo rūšys. Šiuo pavyzdžiu pasekė per 100 municipalitetų.

Žmonės kaskart aiškiau suvokia, koks beprasmis yra branduolinis karas, supranta, kad nėra ir negali būti patikimų priemonių apsaugoti nuo branduolinio smūgio, kokius siaubingus padarinius turės bent vienos šiuolaikinės branduolinės bombos, tūkstantį kartų galingesnės už numestą ant Hirosimos, sprogimas. Todėl žmonės aktyviai įsilieja į judėjimą už branduolinį

4

nusiginklavimą, kol dar ne vėlu. Todėl "branduolinio bauginimo" doktrinos šalininkams kaskart sunkiau rasti paramą. Jie bando apgauti visuomenę ir atitraukti jos dėmesį nuo opių problemų. Pavyzdžiui, vienas tokių bandymų—kampanija prieš branduolinių elektrinių statybą. Neva jos gresiančios kapitalistinių šalių gyventojų saugumui.

Antras tokios taktikos pavyzdys—raginimas išplėsti kampaniją už branduolinį nusiginklavimą TSRS. Statydami ją į vieną gretą su kapitalistinėmis šalimis, šios kampanijos organizatoriai nori nutiesti lygiagrečią tarp Varšuvos Sutarties šalių ir NATO užsienio politikos. Tyčia iškreipdami tikrovę, "branduolinio bauginimo šalininkai" nori pateisinti tikrąjį karinio pavojaus kaltinimą—imperializmą, klaidinti mases, silpninti kovą už taiką. Ir vis dėlto ši kova duoda pageidaujama rezultatų daugiausia Tarybų Sąjungos nuoseklios politikos dėka. TSRS kaskart pateikia naujų taikių iniciatyvų ir nuolat aiškina jų reikšmę tiems, kurie ligi šiol abejoja kilniais socializmo šalių siekais.

Vienas pagrindinių Didžiosios Britanijos judėjimo už taiką uždavinių—įtraukti organizuotą darbininkų klasę, ypač darbininkus, dalyvaujančius profsąjungų judėjime. Reikia juos sutelkti, kad galėtų suvaidinti lemiamą vaidmenį kovoje už taiką. Be profsąjungų vargu

Ryšium su Egipto prezidento nušovimu

Visa aštuntojo dešimtmečio Egipto istorija buvo pradėta sieti su vienu vardu, su viena asmenybe. Nuo karaliaus Faruko laikų ši šalis nematė tokio veidmainiško režimo: tarsi chameleonas Egipto prezidentas keitė savo kailius, siekdamas tik savanaudiškų asmeninių tikslų, rūpindamasis tik savo pinigine ir gerove. Vakarų džiaugsmui jis apsisukė antikomunistu—tai buvo bene vienintelis tikras prezidento jausmas. Prezidentas mėgo save vadinti "vieninteliu demokratu arabų tarpe", "blaiviu, pasirodusiu žengti ryžtingus žingsnius politiku". Savo liaudžiai jis prisistatinėjo kaip "naujas gelbėtojas", žadėjo taiką ir ekonominį suklestėjimą.

Tačiau klestėjo tik valdančio režimo pareigūnai ir į šalį nesunkiai įleistas užsienio kapitalas. Valdinių gorbūmas, kyžininkavimas, korupcija nežinojo ribų. Juo labiau, kad pavyzdį rodė pats prezidentas, paskubėjęs giminytės ryšiais susirišti su turtingiausia Egipte milijonierių dinastija. Tviskantys prabanga prezidento rūmai ir šiurpus masių skurdas—šis kontrastas 1977 metų sausio dienomis gaisru pašvaiste nušvietė Kairą, sudrebino režimo pamatus.

O tuo metu Egipto valdovai gyvai prekiaavo nacionaliniais ir visų arabų interesais. Camp David sandėris įstūmė bendrą Artimųjų Rytų krizę į visišką aklavietę, o Egiptą pavertė nuolankiu sionistų ir imperialistų įrankiu. Egiptas ir kitos arabų valstybės atsidūrė priešingoje barikados pusėje.

Tuo pat metu buvo bandoma užpjudyti Egiptą prieš kaimyninę Libiją, paversti ją proimperialistiniu Artimųjų Rytų žandarų. Ir Egipto vadovas noriai prisėmė savo

bičiulio Irano šacho funkcijas...

Toks kursas negalėjo nesukelti egiptiečių masių pasipiktinimo. Prieš režimą, pamynusį Egipto revoliucijos idealus, sukilo liaudis. Žmonėms, pasirašiusiems kapituliacijos dokumentus, išdavusiems savo tautą, pasipriešino naseristai, komunistai, nacionalinės ir religinės mažumos, armijos atstovai. Nemaža šalininkų šalyje turėjo užsienyje susikūręs Egipto patriotinis frontas, kuriam vadovavo žinomas Egipto karinis bei politinis veikėjas aš Szais. Kaip rašė Paryžiaus laikraštis "Liberasion", liaudis rėmė bet kokias jėgas, kurios kritikavo režimą, net jeigu jos ir siekė savo tikslų ekstremizmo keliu.

Režimas jautė artėjančią krizę ir bandė nuslopinti nepasitenkinimą, protestų bangą grubiu policiniu teroru. Vien per rugsėjo 3-osios naktį režimo vadovų įsakymu buvo suimta daugiau kaip 1500 opozicijos veikėjų. Ir nors represijų pretekstu buvo skelbiama kova prieš "religinis ekstremistus", suimtuosius pirmiausia vienijo opozicija Camp David sandėriui. Jau buvo paruoštas antras, 3-4 tūkstančių suimtųjų asmenų sąrašas...

Egipto prezidento nušovimo aplinkybės vis dar gaubia paslaptis. Prisėmusi atsakomybę organizacija beveik nežinoma. Pasikėsimo rengėjus dabar vadina religiniais fanatikais.

Aišku viena—nereikia laukti, kad režimo esmė po šio nušovimo pasikeis: Jungtinės Valstijos ir kitos imperialistinės jėgos pastaraisiais metais orientavosi ne į vieną Egipto prezidentą, o į ištisą grupę režimo pareigūnų.

Vilius Kavaliauskas

Puerto Rikas reikalauja nepriklausomybės

Jungtinės Valstijos Puerto Riką okupavo 1898 metais per Ispanijos—Amerikos karą. Vietinių gyventojų nepasitenkinimas, nacionalinių jėgų priešinimasis okupantams gąsdino Washingtoną. Vis labiau kaistanti atmosfera reikalavo pertvarkymų. Baltieji rūmai, bijodami prarasti nikelio, vario, kitų iškasenų turtingą ir gerą strateginę padėtį užimančią kraštą, griebėsi manevro. Jie paskelbė: Puerto Rikui suteikiama nepriklausomybė, o šalis savanoriškai prisijungianti prie Jungtinių Valstijų. Iš tikrųjų, išskyrus pavadinimą, Puerto Rike niekas nepasikeitė. Jis liko JAV kolonija.

Ne veltui žmonės sako, kad slėpk nelėpęs, o yla išlįs iš maišo. Taip atsitiko ir su Washingtono teigimu, kad Puerto Rikas tapo savarankiška valstybe. Bėga metai, o šalyje,

ar ši kova bus sėkminga.

Šiuolaikiniame pasaulyje yra nemažai gyvų būtybių, kurioms gresia pavojus. Mes rengiame demonstracijas banginiams apsaugoti, už draustinių organizavimą, retų gyvūnų veislių gelbėjimą. Bet šią dieną ir pati žmonija gali tapti "nykstančia rūšimi", jei mes nesugebėsime sutelkti savo jėgų į kovą už branduolinį nusiginklavimą.

Ernis Troris
Anglų publicistas

Londonas

kaip ir anksčiau, šeimininkauja amerikiečiai. JAV kontroliuoja Puerto Riko santykius su kitomis valstybėmis, krašto ryšius, transportą, pinigų apyvartą. Jungtinių Valstijų federaliniai teismai gali peržiūrėti ir pakeisti Puerto Riko aukščiausiojo teismo sprendimus. Apie kokį savarankiškumą galima kalbėti, jei šalies įstatymus priima... JAV kongresas!

Puertorikiečiai ir taikingosios žmonijos jėgos protestuoja ir prieš tai, kad Washingtonas šalį pavertė kariniu placdarmu. Trylika Amerikos karinių bazių, poligonai, šaudyklos užima 14 procentų Puerto Riko teritorijos. Ne, amerikiečiai nepaklausė puertorikiečių nuomonės, jų tėvynėje įrengdami branduolinio ginklo sandėlius. Ne, amerikiečiai nepaklausė puertorikiečių nuomonės, bandydami Viekeso saloje naujų modelių bombas ir raketas.

Puerto Riko patriotai, reikalaudami nepriklausomybės savo kraštu, kovoja ir už kitų Lotynų Amerikos valstybių suverenumą. Juk šią šalį Jungtinės Valstijos pavertė centru, iš kurio organizuojamos ir koordinuojamos diversijos prieš Kubą ir Nikaragvą. Iš čia Washingtonas siunčia savo patarėjus į Salvadorą, kurio chunta laikosi tik amerikiečių paramos dėka. Netoli esančio plėšraus žvėries alsavimą jaučia ir kitos Centrinės bei Pietų Amerikos šalys.

X.
Vilnius, 1981 lapkričio 26

Prieš trejus metus Utenoje gydytojas Kazimieras Preikša ir knygų prekybos darbuotojas Antanas Gasperaitis bei jo sūnūs moksleiviai Gytis ir Nerijus sudarė originalų liaudies muzikos ansamblių. Jo repertuare—piemenų folkloras, surinktas Utenos apylinkėse. Muzikantai groja pačių ir vietinių liaudies meistrų pagamintais senoviniais aukštaičių krašto piemenų muzikos instrumentais: šiaudo, nendrės ir medžio birbynėmis, molinukais, lumzdeliais, pūsline, ožiaragiais, tošniais ragais, skudučiais.

Nuotraukoje: **Piemenų liaudies muzikos instrumentais groja [iš kairės] Kazimieras Preikša, Nerijus, Antanas ir Gytis Gasperaičiai.**

K. Driskiaus nuotrauka

LIAUDIES MENO DVASINĖS GALIOS

Šią vasarą su svečiais iš JAV teko būti Panevėžio "Tulpės" suvenyrų įmonėje. Žinoma, labai miela buvo gauti dovanų lininių servetėlių su išaustu rutos piešiniu. Bet smalsiausiai, gerdami krūtinėn garų lino kvapą, dairėmės po cechus, kur šauniosios audėjės tarškino stakles. Per daugelį metų ne kažin kiek pasikeitė, patobulėjo tos staklės—iš po moteriškių rankų švyčiojo vis ta pati šaudyklė... Tiesa, juostos ar staltiesės piešinys jau užprogramuotas tam tikrame staklių įrengime, nors esama žakardinių staklių—be šaudyklių... Kaip bebūtų, kiekvieną audėjos judesį regi tartum apeiga. Sako, liaudies meistras, amatininkas savo asmenybe vienija menininką ir darbininką, kūrėją ir atlikėją, apjungia fizines ir dvasines galias. O šio darbo rezultatas: grožis ir nauda.

Ziūrėdamas į varšos spalvom raižančias juostas, mintyse lyginau jas su nesibaigiančiu liaudies meno upės bėgsimu. Nuo neatmenamų laikų drožėjų, audėjų, mezgėjų, juodžių darbas pasakoja apie liaudies gyvenimo būdą, jos charakterį. Liaudies dailė, meno verslai šiandien natūraliai įsilieja į mūsų buitį, aplinką, tampa mūsų poreikiu.

Tarybų Lietuvoje veikia Liaudies meno draugija. Ji vienija apie 2200 narių. Plati ir įvairiapusiška jos veikla.

Toli nuskambėjo garsas apie liaudies meistrų sukurtas Ablingos, M. K. Čiurlionio kelio medžio skulptūras. Paskutiniaisiais metais pradžiugino naujos skulptūros, mažosios architektūros formos Nacionaliniame parke ir ant Raganų kalno Juodkrantėje. Karo baisumus ir tarybinių partizanų žygdarbius jos primena Staniūnuose, netoli Panevėžio, ir Rokiškio rajono Miliūnų kaime.

Didelį liaudies kūrybingumą, jos meno populiarumą rodo liaudies Vilnis, 1981 lapkričio 26

dailės meistrų darbų parodos—ju kasmet surengiama respublikoje apie šimtą. Nūdienos mūsų liaudies dailės šedevrais žavėjosi Olimpinių žaidynių Maskvoje dalyviai, ekspozuojami jie buvo Norvegijoje, Indijoje, Austrijoje, Vokietijos Federatyvinėje respublikoje, kituose kraštuose.

Liaudies meistrai kasmet įvairiose respublikos vietovėse rengia kūrybines stovyklas. Tokiu būdu jie papuošė Kėdainių rajono A. Sniečkaus kolūkio teritoriją, vaikų darželį, padovanojo kolūkiui daug tapybos, tekstilės darbų. Kolūkis savo ruožtu ateityje žada pastatyti liaudies meistrams kūrybos ir poilsio namus.

Liaudies meistrai ėmė artimiau bendrauti su vidurinėmis mokyklomis. O Kaune jau veikia 52-oji vidurinė profesinė technikos mokykla, rengianti keramikos, medžio drožimo, porceliano meistrus, pynečius iš vytelių, juvelyrus.

Apie 9000 įvairių meistrų jungia "Dovanos" meno verslų ir suvenyrų gamybinis susivienijimas. Susivienijimo įmonėse darbuojasi daugiau kaip 100 dailininkų su aukštuoju ir viduriniu specialiuoju išsilavinimu. Per praėjusius penkerius metus pastatytos naujos Vilniaus ir Kauno meno įmonės, išplėsta "Jiesios" eksperimentinė dailiosios keramikos gamykla (šiemet ji žada pradėti gaminti porcelianą).

Liaudies menas, atėjęs į mūsų buitį, tapo neatskiriama mūsų kultūros dalimi. **Algis Juodupis**

KELMĖJE TELEFONO STOTIS

Kelmės kilnojamoji mechanizuota kolona šį rudenį Kelmėje pradėjo statyti šalia senojo ryšių mazgo naują automatinę, pusterčio tūkstančio abonentų, telefono stotį, kurios sąmatinė vertė—daugiau kaip 300 tūkstančių rublių.

Stotis turi būti atiduota 1982 metais.

LIETUVOS GEOGRAFŲ DARBAI

Geografijos mokslas aiškina gamtos procesus, vykstančius mūsų planetos sausumoje ir vandenynuose. Lietuva—palyginti rami vieta, į jos gelmes ateina tik švelnus žemės drebėjimų aidas, čia nebūna viską deginančių sausrų ir pragaištingų liūčių, Baltija yra viena labiausiai ištirtų pasaulyje jūrų. Kokius mūsų akiai nematomus procesus čia išvelgia geografs, kokias mįsles jiems tenka spręsti?

Paprašytas atsakyti į šiuos klausimus Lietuvos TSR Mokslų Akademijos narys-korespondentas, Geografijos skyriaus vadovas, geografijos daktaras, profesorius V. Gudelis, pirmiausia priminė, kad dabartinį Lietuvos žemės paviršių formavo vandenyno antplūdžiai, iš Skandinavijos kalnų atslinkę milžiniški ledynai. Jie pribarstė riedulius ir sustūmė kalvas Žemaitijoje, paliko virtines ežerų Ignalinos, Molėtų, Zarasų apylinkėse, keletą kartų kontinento pakraštį užliejusios bangos nugaludino didesnius reljefo iškilumus. Tačiau ir dabar respublikoje vyksta tam tikri geografiniai procesai. Tai gali būti nors ir nežymus jūros priartėjimas ar nutolimas, klimato pasikeitimai, senkantys ežerai ir upės. Remdamiesi mokslinėse ekspedicijose užfiksuotais pakitimais, geografs prognozuoja, kokioje gamtinėje aplinkoje gyvens ateities kartos, stengiasi numatyti racionalų gamtos turtų panaudojimą ir apsaugą.

Bene didžiausią "ūkį" turi ežerotyrininkai: respublikoje yra apie trys tūkstančiai ežerų. Intensyvi žemdirbystė paspartino natūralų jų pelkėjimo ir dumblių procesą. Sparčiai senstančiuose vandens telkiniuose tiriami nuosėdų kaupimosi dėsniniai, pelkėjimo greitis, pateikiamos rekomendacijos, kaip prailginti ežerų gyvavimo laiką.

Mokslininkai, nagrinėjantys žemės paviršiaus raidos ypatumus, dabartiniu metu sutelkė dėmesį į upių slėnių šlaitus, užliejamas pievas—salpas. Šią vasarą specialistų ekspedicija darbuojasi derlingo-

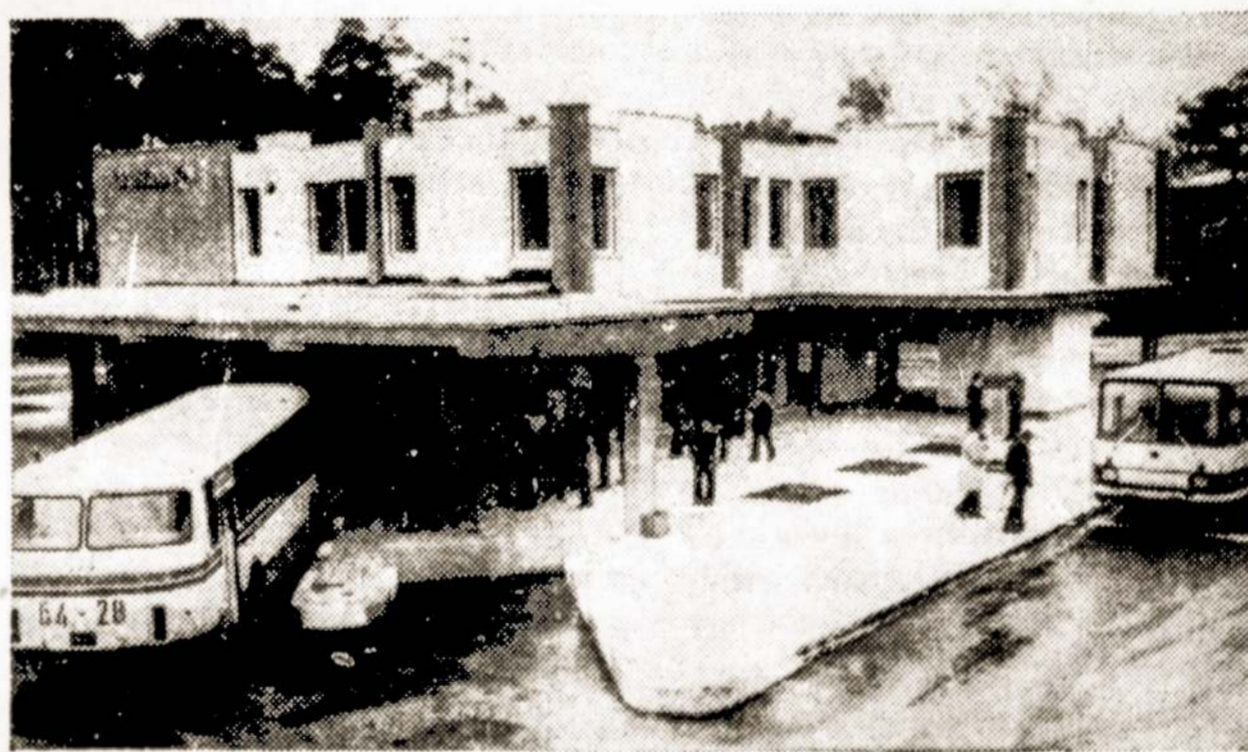
je Nemuno deltoje, kuri yra pagrindinis žolės miltų aruodas. Landšafto geochemikai aiškina cheminių elementų migraciją gamtoje, tuos kelius, kuriais prasiskverbia medžiagos, teršiančios vandenį, sukeliančios lietaus ir vėjo erozijos pasekmes dirvose.

Dinamiškiausias ir nepastoviausias gamtos komponentas—oras. Klimatologai, bendradarbiaudami su kitų sričių specialistais, nustatė klimato poveikį žmogaus organizmui, darbingumui, sveikatai. Respublikos kurortologams pateikti išsamūs orų duomenys, "atrastos" švelniausios mikroklimato vietos, tinkamos poilsiavietėms ir gydykloms.

Lietuvos kaimynė vakaruose—Baltijos jūra teikia švelnių smilčių pajūrį ir... daug rūpesčių. Bangų goža ardo krantus, neatsilaikiusios prieš vėją, keliauja kopos. Pritaikius praktikoje geografų paruoštą apsauginį projektą, šis procesas sustabdytas Palangoje, Nidoje. Kapitališkai tvirtinami krantai Preilijoje, Pervalkoje. Jūros gėlmės tiriamos iš specialaus mokslininkų laivo "Aju Dag", kuriuo plaukioja trijų Pabaltijo respublikų mokslininkų ekspedicijos. Lietuvos geografų objektas—jūros dugnas. Detaliai pažinus jo reljefą, ypatybes, tikimasi čia surasti naudingųjų iškasenų: rūdinių mineralų, geležies ir mangano gniūtulų—konkrecijų bei kt. Dugne kaupiasi į vandenį pakliuvusios pramoninės atliekos, įvairios cheminės medžiagos. Kaip padėti jūrai apvalyti savo grunta nuo užtaršo, kokiu būdu jos žemutiniuose sluoksniuose pažadinti gyvybę—šios problemos laukia geografų žodžio.

Beje, Baltijoje neseniai aptiktas įdomus reiškinys: didžiuliai vandens sukūriai, siekiantys iki keliasdešimt kilometrų skersmens. Iki šiol apie jų buvimą nieko nežinota. Kokia jų kilmė? Naudą ar žalą jie teikia?—ir į šiuos klausimus geografs dabar ieško atsakymo.

R. Grumadaitė

Druskininkuose rekonstruota autobusų stotis. Joje dabar yra jauki keleivių laukiamoji salė, dengti peronai, geras darbo sąlygas turi aptarnaujantis personalas. Per dieną stotis gali priimti ir išleisti 200 autobusų.

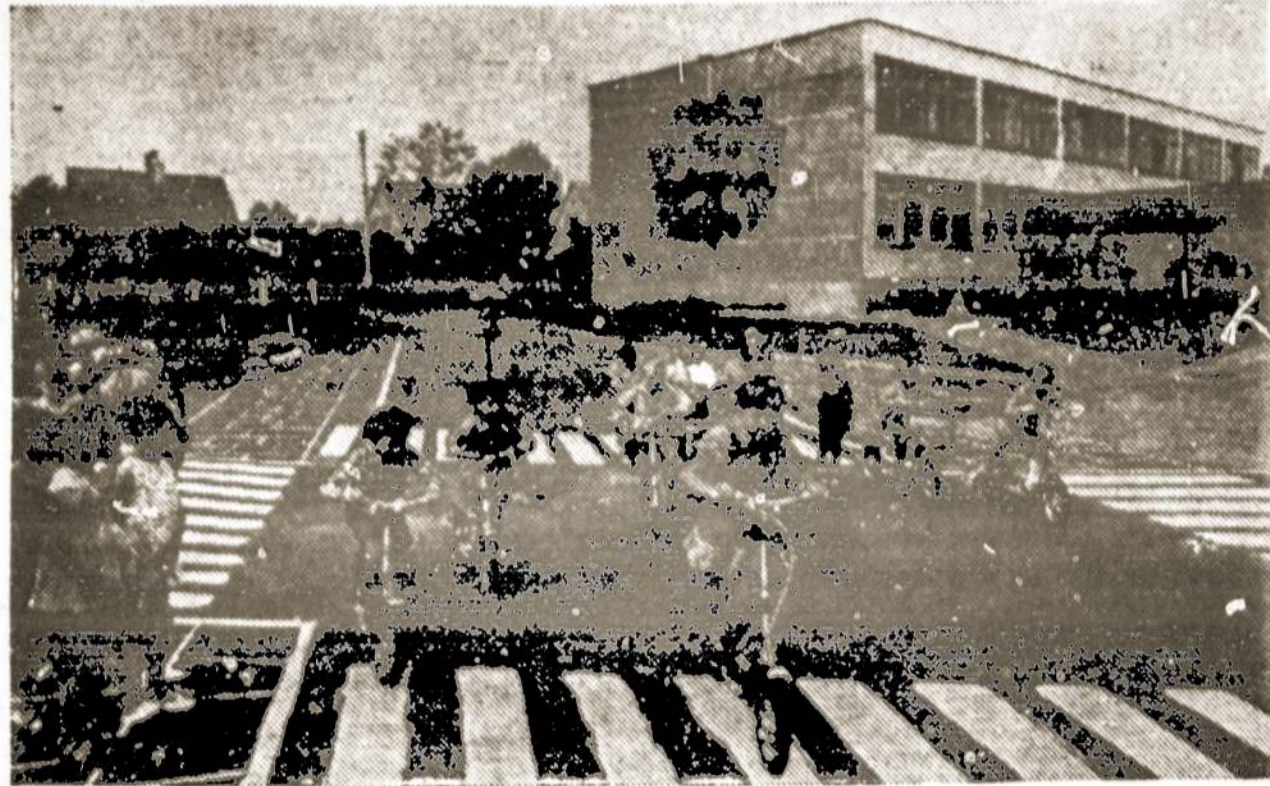
Nuotraukoje: **Druskininkų autobusų stotis.** V. Gulevičiaus nuotrauka

SPECIALISTAI KAIMUI

Šventiškaai pasipuošusi sutiko pirmakursius naują Kudirkos Naujesio vidurinė kaimo profesinė technikos mokykla. Ši mokykla ruoš plataus profilio mechanizatorius, mechanizuoto melžimo meistrus ir fermų mechanizatorius-elektrikus. Mokykloje sudarytos geros mokymosi ir užklasinio darbo sąlygos.

MUZIKOLOGŲ DRAUGYSTĖ

Grupė Lietuvos TSR muzikologų lankėsi Minske. Abiejų brolių respublikų muzikos specialistai aptarė aktualius muzikologijos klausimus, pasidalijo informacija apie Lietuvos ir Baltarusijos svarbiausius muzikinius renginius, muzikologų rašomus darbus, numatė uždavinius ateičiai.

Stambiausias respublikos Kaišiadorių paukštynas šiemet numato gauti 7 milijonus rublių pelno. Svarūs gamybiniai pasiekimai leidžia įmonei skirti daug lėšų darbininkų socialiniams reikalams. Per pastarąjį dešimtmetį 240 šeimų atšventė įkurtuves patogiuose butuose, pastatyti du 200 vietų bendrabučiai, maisto produktų parduotuvė, 280 vietų vaikų darželis. Nuotraukoje: Vaikų darželio auklėtiniai mokosi saugaus eismo.

A. Sabaliausko nuotrauka

NEATPAŽINSI SENOJO FABRIKO

Neseniai Lietuvos TSR liaudies rašytojas Juozas Baltušis lankėsi Adelės Šiaučiūnaitės trikotažo gamybinio susivienijimo "Trikotažo" fabrike. Gerą išpūdį sveičiui paliko erdvūs ir šviesūs fabriko cechai, patogiai sutvarkytos darbo vietos, jaukus poilsio kambariai, žmonių domėjimasis literatūra. Prieš karą ilgai gyvenęs Kaune, pokalbyje su darbininkais rašytojas prisiminė ir įmonės pirmąją — toje pačioje vietoje Ukmergės plente (dabar — Raudonosios armijos prospektas) veikusį akcinės bendrovės "A. Gluchovskis" fabrikėlį.

Tame fabrikėlyje stovėjo kelios rankinės mezgimo staklės. Niūriuose, drėgnuose, menkai teapšvietuose kambariuose dirbo kelios dešimtys moterų. Jos mezgė troktažo dirbinius, buvo taip pat gaminami siūlai, dantų šepetukai, buržuazinės spaudos įkyliai reklamuojamas batų tepalas "Imalin"...

Niekam nerūpėjo darbo sąlygų gerinimas, juo labiau — kas ką veiks po darbo. Nepatinka — pasieškok vietas kitur, mieste tūkstančiai bedarbių, tavo vieta bregint bus užimta.

Rūpestingai užrašyti senųjų darbininkų prisiminimai dabar saugomi fabriko istorijos muziejuje. Į šį muziejų pakviečiamas kiekvienas naujai priimtas kolektyvo narys. Kad pamatytų, nuo ko pradėta ir kas pasiekta, kad suprastų, jog tapo didelės ir vieningos darbininkiškos šeimos nariu.

Šiandien trikotažo fabrikas — moderni įmonė. Jos cechuose sumontuotos labai našios šalyje ir užsienyje pagamintos mezgimo, siuvimo, apdailos ir kitokios mašinos.

Per metus pagaminama produkcijos daugiau kaip už 77 milijonus rublių. Visomis vaivorykštės spalvomis žėri čia megzamas trikotažas. Fabriko ženklas žinomas ne tik Lietuvoje, bet ir kitose broliškose tarybinėse respublikose, jo gaminius mieliai perka Maskvos, Lenino, Kijevo, Tbilisio ir kitų miestų prekybinės organizacijos.

Darbo sąlygų gerinimas — nuolatinis fabriko vadovybės ir profsąjunginės organizacijos rūpestis. Todėl nuolat atnaujinamas mašinų parkas, tobulinami technologiniai procesai. Techninės estetikos specialistams padedant, parenkamos spalvos patalpų sienoms bei luboms, įrengimams dažyti, sukonstruoti patogūs darbo baldai.

Keturi penktadaliai fabriko ko-

lektyvo narių — moterys. Baigus pamainą, joms nėra ko skubėti į miesto parduotuves. Visko, kas reikalinga šeimos stalui, jos gali nusipirkti fabrike. Čia veikia maisto, kulinarijos ir konditerijos parduotuvės, jose — didelis maisto produktų, konditerijos ir kulinarijos gaminių bei pusgaminių pasirinkimas. Naujajame fabriko administraciniame-buitiniame korpuse veikia erdvi, gerai įrengta valgykla. Jaukus bufetas, kirpykla, medicinos punktas, vaistų kioskas.

Darbas — toks žmogaus vertės mastas Tarybų šalyje. Fabrike visada pagerbiami pirmūnai, pasiekę geriausių rezultatų socialistiniame lenktyniavime. Pirmosios Lenino ordino ordininkės Genovaitės Atkočiūnienės biustas — fabriko istorijos muziejuje. Pirmųjų portretai — fabriko ir jo cechų garbės lentose.

Neužmirštama pasveikinti gamybininkus darbo ir amžiaus jubiliejų, mokslo baigimo, sidabrinių vestuvių ir kitomis svarbiomis progomis. Kolektyvo nariams dažnai rengiamos ekskursijos į kitus miestus, įdomias vietas.

Puikios sąlygos įdomiai praleisti laisvalaikį — veikia biblioteka, meno saviveiklos, sporto, turizmo rateliai. Vaikučiams — pionierių stovykla, suaugusiems — poilsio namai, sanatorijos. Mėgstama knyga, muzika, koncertai, teatrų spektakliai.

Ne be reikalo kolektyvo nariai sako, kad įmonė jiems — antrieji namai. Namai, kuriuose gerbiamas ir vertinamas kiekvienas darbuotojas ir sąžiningas žmogus.

Z. Mikalauskas

J. AVYŽIUS ČEKOSLOVAKIJOJE

Jau ketvirta Lenino premijos laureato Jono Avyžiaus romano "Sodybų tuštėjimo metas" laida išėjo Čekoslovakijoje. Viena jų pasirodė čekų, trys — slovakų kalba, o 1979-aisiais Prahos leidykla "Liudovi nakladatelství" už šią knygą, kaip reikšmingiausią užsienio rašytojo kūrinį, išversta tais metais, autoriui paskyrė premiją. Pernai toks pat apdovanojimas teko maskviečiui G. Markovui.

NAUJA VAISTINĖ ANYKŠČIUOSE

Anykščiuose J. Biliūno gatvėje šalia kitų visuomeninės paskirties pastatų iškilo centrinė vaistinė. Naujoji vaistinė bus tris kartus didesnė už senąją.

KAI SENATVĖ BELDŽIASI Į DURIS

Bėga laikas, negražinamai nusi-nešdamas su savimi valandas, dienas, mėnesius. Nespėjai, rodos, net apsidairyti, o laikrodžiai jau muša naujuosius metus. Žmonės sako, kad kuo toliau, tuo greičiau laikas bėga. Na, kaip ten bebūtų — ristele ar žingine — visiems ateina valanda, kai žmogus pats sau prisipažinti: jau pavargau, jau sunku. Gerai, jei pulkas vaikų vaikiaičių, kaip tos darbščios bitės aplinkui dūzgdamos, tavo senatvę lengvina. Bet jei tu vienišas? Jei visiškai, visiškai nieko artimo šalia nėra?

Štai su tokiu klausimu mes ir kreipėmės į Lietuvos TSR socialinio aprūpinimo ministrę J. Pacevičienę.

— Pas mus, Lietuvoje, kaip ir visoje Tarybų Sąjungoje, vienišų žmonių nėra ir būti negali, — pasakė ministrė. — Jei kuris nors žmogus neturi savo giminaičių, jei nedori vaikai savo tėvo motinos išsižada — kiekvieną tokį seną žmogų mieliai sutinka kita, nauja šeima — darnus internato kolektyvas. Internatais mes vadiname specialias socialinio aprūpinimo įstaigas — namus seneliams ir invalidams. Jie paprastai įkuriama pačiose ramiausiose, gražiausiose respublikos vietovėse, vienu restoravus senus dvarų rūmus, kitur — pastačius visiškai naują, modernų pastatą. Tuos, kurie būkštuoja dėl artėjančios savo senatvės, mieliai galima pakviesti, na, kad ir į naująjį Prienų internatą...

Prienai — netoli Kauno, bet ir iš Vilniaus važiuojant kelias nepraailgsta. Jei atvyksime pavakary, mus pasveikins šimtais žiburių nušvites Nemunas. Tai atsispindi šviesos, sklindančios iš naujojo internato, kuriam specialiai buvo parinkta vieta upės pakrantėje, tarp amžinai žaliuojančių ilgaliečių pušų. Šių gražių ir svetingų namų šeimą sudaro 220 asmenų, žinoma, neskaitant aptarnaujančio

personalo. Čia įrengti jaukus kambariai — miegamieji, svetainė, valgykla. Yra koncertų salė su kino demonstravimo įrenginiais, biblioteka, medicinos blokas su diagnostiniais bei procedūriniais kambariais, stomatologiniu kabinetu bei kitomis šio profilio patalpomis. Greta pagrindinio pastato yra kitas — dirbtuvės. Čia kiekvienas internato gyventojas, jei turi noro, gali rasti sau tinkamą užsiėmimą: austi, siūti, siuvinėti ar iš sauso medžio drožti dailių prižiūrimo daržo lysvės, visokiausiomis spalvomis marguliuoja gėlynai. Jei kas linkęs gyvulius prižiūrėti, jei tam užtenka noro ir jėgų, internatas yra isteigęs fermą.

Galime ir į Antavilius pavažiuoti. Visai prie pat Vilniaus. Arba į Lietuvos Sveicariją — Zarasų kraštą. Na, o Kretingos rajono Padvarių internatas — tai jau kurortų kurortas! Vešlus ūksmingas parkas giria žaliuoja, romantiški tvenkiniai. Ramią valandą, gerai iškilaušęs, dar ir jūros ošimą išgirsi. Juk Palanga čia — tiesiog ranka pasiekiamą.

— Mūsų žinioje esantys internatai, — toliau dėsto ministrė, — dabar iš viso turi beveik aštuonis tūkstančius gyventojų. Tai — seni žmonės ar invalidai, netekę artimųjų. Internatuose jie yra visiškai išlaikomi būkštaujama — čia jiems teikiama ir medicininė pagalba ir visos kultūrinės ar buitinės paslaugos.

Kiekvienais metais senų žmonių aprūpinimui iš valstybės biudžeto skiriama vis daugiau lėšų. Planuojama statyti didelius kompleksus su internatais seneliams, pagalbiniams ūkiais ir gyvenamaisiais namais aptarnaujančiam personalui. Vien tik artimiausiu metu pastatyti nauji internatai galės priimti dar 500 žmonių.

Atsisveikinome su ministre, laiko žingsniai lyg ir lėtesni pasidaro.

Vida Petrauskaitė

BE VALSTYBINĖS PENSIJOS GALIMA APSIDRAUSTI PAPILDOMA PENSIJA

Valstybinio draudimo pensiją gali gauti bet kuris pilnametis gyventojas, nepriklausomai nuo jo amžiaus, sveikatos būklės, atliekamo darbo ar gaunamos valstybinės ar kolūkinės pensijos. Norint gauti draudimo pensiją, reikia sudaryti draudimo sutartį, kurioje turi būti numatyta mėnesinės pensijos suma ir kokį laikotarpį ji bus mokama.

Draudimo pensija turi būti ne mažesnė kaip 10 rublių per mėnesį. Jos maksimali suma neribojama. Pensija gali būti mokama iki gyvos galvos arba pasirinktą skaičių metų (nuo 2 iki 20 metų). Pensija išmokama po mėnesio nuo sutarties sudarymo. Ji mokama per numatytą laikotarpį arba iki pensininko mirties. Draudimo sutarties nutraukti negalima. Ši valstybinio draudimo pensija yra nepaveldima.

Sudarant sutartį, reikia sumokėti vienkartinę įmoką, kurios dydis priklauso nuo amžiaus, pasirinktos mėnesinės pensijos sumos ir sutarties termino. Pavyzdžiui, 58-rių metų žmogus, įmokėjęs 11850 rublių, gali gauti 20 metų paeliui 100 rublių mėnesinę draudimo pensiją. To paties amžiaus žmogus, įmokėjęs 620 rublių daugiau, 100 rublių mėnesinę draudimo pensiją gaus, kol bus gyvas. Taigi pirmuoju atveju valstybinis draudimas įsipareigoja apsidraudusiesiems išmokėti 24 tūkstančius rublių, antruoju — dar daugiau.

Draudimo pensija išmokama, pateikus pensijos knygelę. Šią pensiją gali gauti ir įgaliotas asmuo, pateikęs pensijos knygelę bei notarine tvarka įformintą vienkartinę įgaliąją. Pensininko prašymu pensija gali būti pervedama į jo indelį taupomojoje kasoje arba jam siunčiama paštu. Pastaruoju atveju persiuntimo išlaidos išskaitomos iš siunčiamos sumos.

Pirmąją pensijos draudimo sutartį Tarybų Lietuvoje sudarė Lazdijų rajono gyventojas Julijonas Dačkus, turėdamas 59 metus. Jam kas mėnesį papildoma 100 rublių draudimo pensija bus mokama iki gyvos galvos. Šiuo metu pensijos draudimo sutarčių yra sudaryta Kaune, Joniškio, Kretingos, Rokiškio bei kituose rajonuose. Alg. Patašius

0000

Filologijos mokslų kandidato disertaciją baltų kalbotyros klausimais Vilniaus V. Kapsuko universitete apgynė Milano universiteto dėstytojas Gvidas Mikelinis. Disertanto mokslinis vadovas — Vilniaus universiteto baltų filologijos katedros vedėjas, akademikas Vytautas Mažiulis.

30-metis italų mokslininkas, ruošdamas disertaciją, ne kartą stažavosi Vilniaus universitete bei Lietuvos TSR Mokslų Akademijos institute.

Vilnis, 1981 lapkričio 26

Dviratininkų mieste Lietuvoje vadinami Šiauliai. Daugelyje pasaulio šalių žinomi mieste pagaminti dviračiai "Kregždutė", "Ereliukas", "Dubysa". Populiarios yra čia rengiamos tradicinės dviratininkų varžybos. Neseniai šiauliečiai susilaukė 15 kilometrų asfaltuoto dviračių tako Šiauliai-Bubiai.

Nuotraukoje: Tako atidarymo proga dviratininkai važiuoja miesto gatvėmis. A. Dilio nuotrauka

GAMTOS TURTAI TARNAUJA ŽMOGUI

Tarybų Lietuvoje dujininkai šiemet pažymi savo veiklos sukaktį. Prieš ketvirtį amžiaus vilniečių butuose buvo įrengtos pirmosios viryklės, kūrenamos suskystintomis dujomis, o prieš du dešimtmečius Vilniuje, Vingio parke, išžiebė pirmasis respublikoje gamtinių dujų fakelas.

Dabar sunku įsivaizduoti, kaip apsieitume be dujų,—sako Vyriausiosios gazifikacijos valdybos prie Lietuvos TSR Ministrų Tarybos viršininko pavaduotojas P. Pileckas.—Jas naudoja beveik 9 tūkstančiai energetikos, pramonės, komunalinio ūkio ir buitinio gyventojų aptarnavimo įmonių, žydrąji ugnelė suka elektrinių turbinas, lydo stiklą, džiovina plytas, cementą, kepa duoną, šildo patalpas. Ji—vertinga žaliava azotinių trąšų bei sintentinių pluoštų gamyboje. Dujas naudoja 16 stambių žemės ūkio kompleksų, daugiau kaip 700 gyvulininkystės fermų, daugelis sandėlių ir šiltnamių: jos šutina pašarus, džiovina grūdus, brandina daržoves. Dujofikuota daugiau kaip 830 tūkstančių butų mieste ir kaime. Ekonomistai apskaičiavo, kad kiekviena kolūkiečio šeima, laikanti asmeninius gyvulius, kasdien sutaupto apie keturias valandas, išleidžia žymiai mažiau lėšų, negu naudodama kitokį kurą.

Gamtinės dujos jau pasiekė 20 mūsų respublikos miestų ir miesto tipo gyvenviečių. Didžiausiose miestuose ir daugelyje rajonų centrų dujininkų tarnybos sukurtą moderni gamybinė bazė.

Visa tai turi didelę reikšmę Lietuvos ekonomikai. Jeigu negautume dujų, kasdien iš Tarybų Sąjungos tolimų ekonominių rajonų tektų papildomai išvežti po 8 didelius ešonus pirmarušės akmens anglies, kuriai per metus išleistume 20 milijonų rublių dau-

giau negu dabar. Be to, miestuose ir kaime būtų labiau teršiamas oras.

Iš TSRS vieningos aprūpinimo dujomis sistemos, kurios vystymo perspektyvas numatė TSKP XXVI suvažiavimas, vienuoliktame penkmetyje Tarybų Lietuva gaus dar daugiau žydrąjo kuro. Numatoma užbaigti tiesti naujus magistralinius dujotiekus nuo Minsko ir Rygos iki Vilniaus, o iš čia—į Kaliningrado sritį. Gamtinės dujos pasiekė Radviliškį, daugelį Kauno, Panevėžio, Šakių, Ukmergės ir kitų rajonų ūkių. Toliau gazifikuoti miestiečių ir žemdirbių butus suskystintomis dujomis pradės Mažeikių naftos perdirbimo įmonė.

Šio pigaus kuro išteklių Tarybų Sąjungoje didžiuliai. Sutinkamai su TSKP XXVI suvažiavimo nutarimais naftos ir dujų gavyba sparčiausiai plečiama Vakarų Sibire. 1985 metais ten numatoma gauti 385-395 milijonus tonų naftos, iskaitant dujų kondensatą, bei 330-370 milijardų kubinių metrų gamtinių dujų. Tai sudarys daugiau kaip pusę šalyje išgaunamo šių žemės lobių kiekio. Dujų gavybos kompleksų pajėgumas Vakarų Sibire per penkmetį išaugs 2,5 karto, 1985 metais tik iš Urengojaus telkiniu planuojama patiekti tiek gamtinių dujų, kiek jų 1974 metais buvo išgauta visoje šalyje.

Įveikti rūsčią šiaurės gamtą, maksimaliai padidinti naftos ir dujų gavybą sunkiai privažiuojamoje ir negyvenamoje Sibiro platybėse—tai dabar visos tarybinės liaudies uždavinys. Ir Tarybų Lietuvos pasiuntiniai čia tiesia kelius, stato būsimąjį naftininkų miestą Kogoly-mą.

Beveik 200 milijonų TSRS gyventojų naudoja butyje gamtines ir suskystintas dujas, kurių kaina yra pati žemiausia pasaulyje.

V. Bačius

Visose tarybinėse respublikose didelę paklausą turi Kauno "Kotono" fabrike mezgamos kojines. Jų čia šiemet jau pagaminta daugiau kaip už 10 milijonų rublių.

Nuotraukoje: "Kotono" mezgimo cecho vaizdas. Pirmame plane — megzėja D. Krinevičienė. A. Sabaliausko nuotrauka Vilnis, 1981 lapkričio 26

Ir Kaune pelnėsi iš vitrinų stiklų

Kad Kaunas būtų bent kiek panašus į Londoną ar Paryžių, pirkliai iš užsienio gabeno didelius vitrinų stiklus. Ponas Edelšteinas greitai sumetė, kad iš trapius stiklo galima pasipelninti. Kaipmat atsirado nauja draudimo rūšis — stiklų draudimas. Parduotuvių savininkai susidomėjo, kokios šios draudimo rūšies sąlygos. Mažiausia premijų (imokų) suma buvo 20 litų per metus, didžiausia — 200 litų. Tarifas lyg ir nieko, jeigu ne gausybė patikslinimų. Apdraudžiant vitrinų stiklus naujų ar perstatytų trobesių ir naujai surestų mediniuose rėmuose pirmaisiais metais po pastatymo arba perstatymo, imokų tarifas didinamas 50 procentų, antraisiais — 25 procentais. Jeigu trobesiai ar būstai, kur apdrausti vitrinų stiklai, bus kapitališkai remontuojami, draudėjas privalo sumokėti dar 100 procentų pagrindinės imokos.

Edelšteino tarnautojas apėjo visas parduotuves ir grįžo tuščiomis. Visi savininkai atsisakė jo siūlomų paslaugų. Edelšteinas pavaikščiojo

po kabinetą, užsirūkė cigarą. Pasakui atsistojo priešais tarnautoją ir suokalbiškai pamerkė akį:

— Šiąnakt reikia išmušti dvi vitrinas...

Netrukus buvo apdraustos beveik visos Kauno parduotuvių vitrinos.

Mokėjo ponas Edelšteinas iš žmonių nelaimių daryti biznį. 1932 metais vien Valstybės apdraudimo įstaiga gavo 139,6 tūkstančio litų pelno, o 1939 m. pelno suma pasiekė 599,2 tūkst. litų. Vėlesniais metais ši pelno mašina išbėgėjo dar smarkiau.

Edelšteinas atstovavo Valstybinio apdraudimo įstaigai. Lietuvoje dar veikė ir akcinės bendrovės "Lietuvos Loydas", "Kooperacija", "Lietuva" bei kt. Lietuvos buržuazinės draudimo įstaigos savo esme priminė auksinį avinėlį. Jo vilnose rankas šildėsi ir užsienio kapitalistai.

Atkūrus Tarybų valdžią Lietuvoje, Edelšteinas ir kiti jo bendrai išsinešdino.

Iš laikraščio

Nuotraukoje: paminklas V. Putnui

Spekuliantę paėmė už pakarpos

Teisiamųjų suole—pagyvenusi moteris. Gal ji čia pateko atsitiktinai? Tačiau bylos medžiaga sako ką kita. Kaltinamojoje išvadoje buvo nurodyta, kad Jonišio rajono Kriukų miestelio gyventoja Liucija Zukienė nuo 1977 metų iki 1980 metų gruodžio mėnesio pabaigos parduotuvėse supirkdavo degtinę, vyną ir perparduodavo padidintomis kainomis įvairiems pirkėjams.

Jos įvykdytas nusikaltimas buvo kvalifikuotas pagal Lietuvos TSR BK 164 str. 2 dalį kaip spekuliacija, padaryta stambiu mastu ir versliškai.

L. Zukienė šitaip "prekiavo" beveik ketverius metus.

Nežiūrint į tai, kad ji du kartus liaudies teismo nutarimu buvo bausta administracinėmis baudomis, svarstyta įvairių visuomeninių organizacijų, pagaliau 1980 metais jai buvo kelta baudžiamoji byla už spekuliaciją, išvadą ji iš to nepadarė, toliau užsiiminėjo šiuo nusikaltamu verslu.

Kaip parodė liudytojai, jie pas teisiamąją bet kurio paros metu gaudavo nusipirkti degtinės ar vyno ir sumokėdavo už butelį 1 rub. ar 1,5 rublio daugiau. Beveik nepasitaikydavo atvejo, kad L. Zukienė

būtų neturėjusi svaigalų. Į nusikaltimo klampynę ją stūmė noras lengvai pasipelninti. Šią moteriškę su talpiu krepšiu išidėmėjo Jonišio, Kriukų bei Žeimelio miestelių parduotuvių pardavėjos. Per savaitę perpardavimui ir nusipirkdavo po 16-20 butelių degtinės ir vyno.

L. Zukienės butą žinojo visi miestelio girtuokliai ir mėgėjai išgerti. Kalbantis teisme su L. Zukienės klientais, krito į akis, kad tai daugiausia jauni žmonės, kuriems būtinai prireikdavo išgerti einant į šokių ir kt.

Pakruojo rajono liaudies teismas pripažino L. Zukienę kalta pagal Lietuvos TSR BK 164 str. 2 dalį ir nuteisė dvejiems metams laisvės atėmimo, atliekant bausmę bendrojo režimo pataisos darbų kolonijoje.

Jonas Nekrašius

DAILĖS DIENOS

Iš Panevėžio miesto ir septynių aplinkinių rajonų į Ukmergę buvo suvažiuavę didelis būrys liaudies meno puoselėtojų. Jie eksponavo 250 geriausių savo darbų. Šios parodos buvo respublikos liaudies meno draugijos Panevėžio zonos kūrėjų ataskaita.

Gražėja kolūkiečių gyvenimas

Rokiškio rajono Žiobiškio kolūkio žemdirbių vaikai šį rudenį pradėjo lankyti naują 50 vietų lopšelių-darželių, kurį pastatė ūkio statybininkai. Vaikučiai čia turi gražius žaidimų kambarius, jaukius miegamuosius, maistą jiems čia gamina prityrusios šeimininkės.

Ivažiuojant į kolūkio centrinę gyvenvietę žvilgsnį patraukia gražus vandens telkinys, kurį įsirengė taip pat patys kolūkiečiai. Prie tvenkinio projektuojama poilsio zona su visuomenine pirtimi ir kavinė. Kitoje Žiobiškio pusėje baigiami statyti dviaukščiai gyvenamieji namai su komunaliniais patogumais ir šalia jų erdviais ūkiniais pastatais asmeniniams gyvuliams laikyti. Turi Žiobiškio kolūkiečiai savo valgyklą, kurioje kasdien maitinasi per 100 žmonių.

Kolūkio gyvenvietėje veikia ir buitinės tarnybos punktas, kuriame priimami taisyti televizoriai, radijo imtuvai, avalynė, skalbiniai, atliekami kiti patarnavimai.

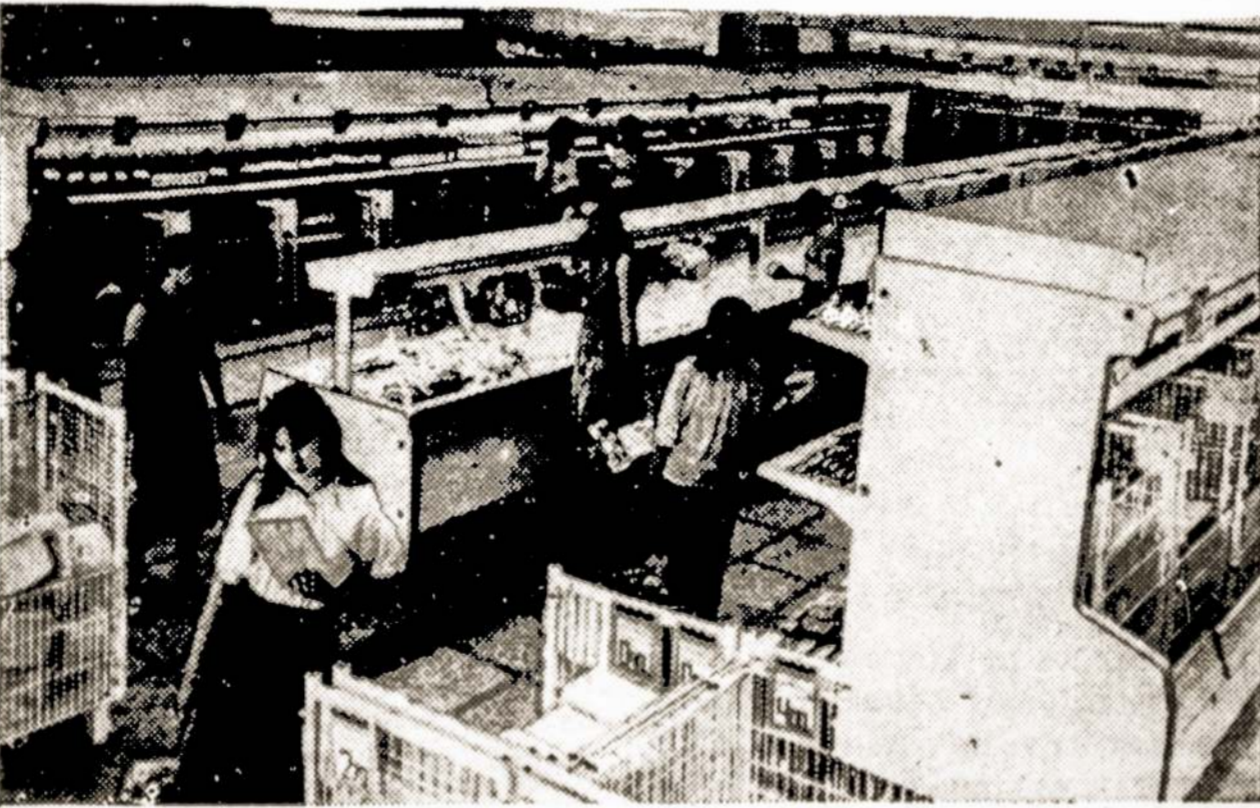
Gražiai tvarkoma aplinka prie

Užbaigus Mažeikių naftos perdirbimo gamyklos antrosios eilės statybą, keturis kartus padidės naftos perdirbimas. Statybininkai dabar montuoja įmonės antrosios eilės technologinius įrengimus, stato bitumo gamybos barą, triūsia kituose svarbiuose objektuose. Juk laiko liko nedaug. Statybą numatyta baigti 1981 metais.

Nuotraukoje: Mažeikių naftos perdirbimo gamyklos suskystintų dujų parkas.

Nuotraukoje: Įmonėje dirbančios kompleksinės statybinės brigados vadovas Alfonsas Gedminas.

Didžiausia Lietuvoje universali maisto produktų parduotuvė atidaryta jauniausiam sostinės Seškinės mikrorajone. Prekybos salės plotas — 940 kvadratinį metrų. Pirkėjai čia gali įsigyti maisto produktų, daržovių, vaisių, būtiniausių pramonės prekių. Šią gražią ir patogią parduotuvę suprojektavo architektai Z. Landbergis ir A. Panavas, konstruktorius A. Katilius.

Nuotraukoje: Seškinės universaliojoje parduotuvėje.

V. Gulevičiaus nuotrauka

KALBOS LOBIŲ RINKĖJAI

Daugiau kaip 27 tūkstančiai žodžių ir posakių pateikta naujajame A. Lyberio "Sinonimų žodyne", kurį išleido "Mokslo" leidykla. Tai—vienas stambiausių tokio pobūdžio leidinių Europoje.

Autorius—Lietuvos TSR valsty-

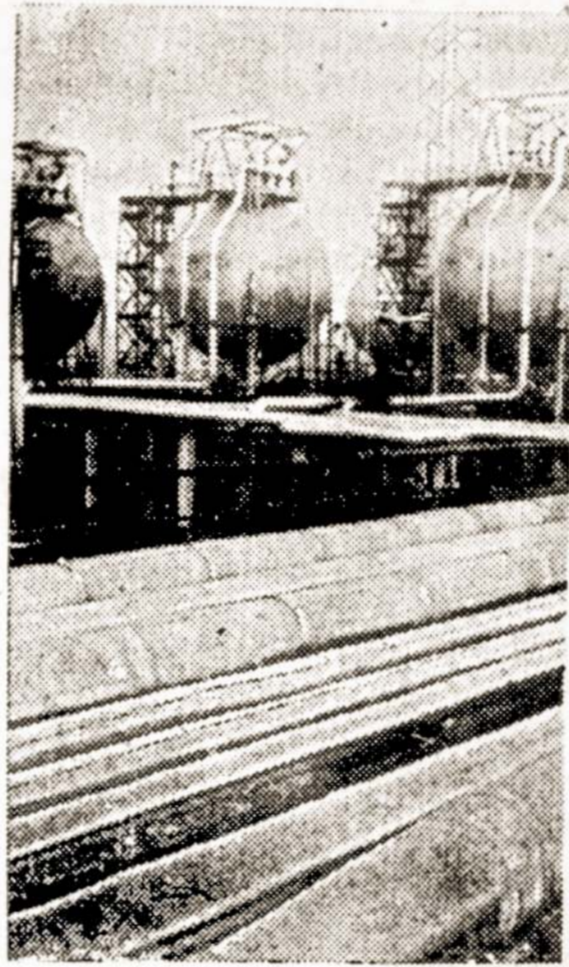
8

kolūkio valdybos pastato, kultūros namų, prie gamybinių centrų.

Tačiau ne tik visuomeniniai pastatai puošia kolūkį, bet kurioje Žiobiškio, kitų gyvenviečių gatvėje galima pasigėrėti su didele meile švarai, grožiui tvarkomomis sodybomis.

— Mūsų gyvenvietė nuošali, tačiau turime daug pareiškimų, kuriuose žmonės pageidauja apsigyventi Žiobiškyje visam laikui,—sako kolūkio valdybos pirmininkas B. Dručiūnas.—Stai pastačius lopšelių—darželių papildomai atėjo dirbti apie 30 moterų. Sengsimės kuo greičiau pastatyti buitinio aptarnavimo paviljoną. Daug lėšų ir dėmesio skirdami žemdirbių buičiai, tvirtai žinome, kad už tai bus atsilyginta našiu darbu.

Vinas Ramanauskas

Pavyzdžiui, auga ir gražėja Molėtų rajono Čiulėnų kolūkio centrinė gyvenvietė. Vis daugiau žemdirbių apsigyvena gražuose, su visais patogumais butuose.

SUSITIKIMAI

Žentas

Sodyba buvo gale kaimo. Jau vieną kartą čia stabtelėjome, tačiau aukšta žolė, nenuminti kieme takeliai sudarė išpėdį, kad ji apleista. Žmonės gi vėl rodė į tą pusę, o vaikigalis, iššokęs į priekį, pasiūlė palydėti. Netrukus atkėlėme kiemo vartus ir ėjome belstis į pajuodusias namo duris.

— Tu, Juozai, savas, tu ir belski,—pasakiau mūsų svečiui. Ir staugta tas "tu" kažkaip nudiegė. Per darbo metus "Tėviškėje", tik ir tegirdėdamas iš svečių "tu", pripratau prie jo ir pats, net to nepastebėdamas, pradėjau tujinti juos. Sako, amerikoniai nežino ar nepripažįsta kreipimosi žodelio "Jūs". Bet dabar svečias buvo sunerimęs, atsargus ir negreitas, atrodė, kad bijo šio namo durų, nedidelių langų, o labiausiai to, kas už jų.

Greitai atsivėrusių durų ertmėje atsistojo aukštas, žilas vyras. Metų daug, bet nepalenktas, tiesus, platus per pečius. Barzda apšepusi, dar neskusta. Per languotų baltinių atsaga matėsi žilai apžėlusai krūtinė.

— Laba diena,—pirmas pasiskubino Juozas.

— Laaabas,—ištesė žodį namų šeimininkas.

— Aš Juozas,—vėl skubėjo svečias.

Šeimininkas sustojo žvilgsniu prie atvykėlio, bet kad jis Juozas, neapsidžiaugė. Mėlynos akys žiūrėjo įdėmiai, o burna vėl išstėtai kartojo:

— Laaabas.

— Aš iš Kanados. Juozas,—stengėsi svečias, kad šituos namuos būtų pripažintas.

Si, kaip man atrodė, užsitęsusi

kalbos sinonimus. Ilgainiui jo kartotekoje susikauptė 50 tūkstančių kortelių. 1961 metais išėjo iš spaudos pirmasis mokslininko paruoštas lietuviškasis sinonimų žodynas. Dabar dienos šviesa išvydo kur kas platesnės apimties veikalas.

Paskutiniu metu pasirodė ir daugiau darbų, skirtų mūsų kalbai. Tai—J. Paulausko "Lietuvių kalbos frazeologijos žodynas", J. Lipskienės—"Lietuvių kalbos somatiniai posakiai". K. Vosilytė baigė ruošti "Palyginamųjų frazeologizmų žodyną". Institute toliau tvarkomas didysis akademinis "Lietuvių kalbos žodynas". Šiais metais išeis dvyliktoji šio kapitalinio darbo knyga. Iš viso pasirodys 18 žodyno tomų, kurie apims 350 tūkstančių žodžių.

S. Vaintraubas

pasiveikinimo scena anuomet nesukėlė jokių minčių. Dabar galvoju ir suprantu, kad joje nemažai, pasakysiu, tragiškumo. Po daug, po penkiasdešimties metų atvažiuo žentas ir, prašau—duryš uždarytos. Priešais stovi giminės, nė karto vienas kito nematė. Susitiktų gatvėje—prasilenktų net nepažvelgę vienas kito pusėn. Et, ką bekalbėtum, o daug žmonių gyvenime yra to, ko neturėtų būti. Ir pirmiausia nereikėtų, kad liktų nepažįstamais artimiausi žmonės.

Paskui abu vyrai ilgai nesiskyrė, bučiavosi, glebėsčiavosi prie slenkščio ir nežinojo ar užmiršo, kad jau čia ne tik jie. Jonui rankas tiesė ir į švarko skvernus kibo dar dvi moterys—irgi žilalgavės, jau šviesos išblausintomis akimis. Ir tik po to, kai kažkuri pasakė:— "Juozuk, ten mama",—svečias nusibraukė ašaras ir įnirio į apytamsį kambarį, kur patale, prikūsi ant rankų alkūnių, laukė ligonė.

— Nematau aš. Ar tų čia, Juozeli,—tyliai kuždėjo bekraujės lūpos.

— Aš, aš, aš, mama,—trukčiojančiu balsu šnibždėjo žentas.—Tau linkėjimai, mama, nuo dukrėlės. Ir dovanų yra . . .

— O kaipgi ji?—klausė ligonė.

— Gerai, viskas gerai,—įtikinėjo svečias, tačiau aš žinojau, kad ne gerai, kad jo žmona jau kiek metų irgi ligonė, ir dabar jis melavo.

Ir vistiek iš daugelio tos dienos įspūdžių labiausiai atmintį persunkė netikėtas ligonės prašymas. Jau pritemo ir prieš kelionę į Vilnių vaišingi šeimininkai dar kartą pasodino prie stalo. Tuomet ji ir paprašė:

— Juozeli, dukra rašė, kad gražiai dainuoji. Padainuok, Juozeli!

— Gal anksčiau—gražiai, o dabar—nelabai,—pasakė žentas. Jis luktelėjo, kažko ieškojo mintyse, pakėlė stikluoką ir . . . Gražiai uždainavo svečias, o paskui ji—kiti: žilagalvis namų šeimininkas ir žilagalvės dvi jo seserys. Daina keitė dainą ir aš pirmą kartą regėjau, kaip žmonės, tokie jau nejauni, dainuoja ir verkia. Jie šluostė ašaras nuogais pirštais ir tai darė lyg tik šitaip nuoširdžiausiai galėtų pasidalinti ir savo džiaugsmu, ir liūdesiu.

Atsisveikindamas aš irgi paglostiau senosios ligonės ranką ir melavau: sakiau, va, sulaukėte žento, tai būtinai sulauksite ir dukros. Būtinai sulauksite . . .

Pranas Karlonas
Vilnis, 1981 lapkričio 26

Sis tas apie ugniagesių techniką Lietuvoje

Respublikos priešgaisrinės apsaugos valdybos mokymo punkto viršininkas Stasys Meškauskas, prisimindamas pirmąsias ugniagesių tarnybų veiklos dienas, pasakojo:

— Iki 1952 metų pagrindinis gaisrinis automobilis buvo autocisterna, į kurią tilpo tona vandens. Įgula — šeši ugniagesiai. Automobilyje buvo įtaisytas siurblys, kuris paduodavo 10 litrų vandens per sekundę. Įgula susėdavo ant suolelių, įtaisytų iš abiejų cisternos šonų. Vėliau šį automobilį pakeitė talpesnės autocisternos su dvigubai ir net trigubai galingesniais siurbliais, gesinimo putomis prietaisais.

Suolaikiniai gaisriniai automobiliai išlaikė pagrindinius savo pirmąsias konstrukcijų elementus, tačiau gerokai pranoksta juos savo techninėmis charakteristikomis.

Pagrindinis respublikos ugniagesių automobilis — autocisterna, gabenanti keturias tonas vandens. 180 litrų preparato specialioms putoms gaminti. Jomis gesinami gaisrai bibliotekose ir muziejuose, kur panaudoti vandens negalima, nes tada bus sugadinti reti leidiniai ir unikalūs eksponatai. Automobilio cisternoje įrengtas specialus bangolaužis, kad, staigiai sustabdžius automobilį, cisternoje esantis vanduo jos iš inercijos nesulaužytų. Galingu siurbliu cisterna išpurškia per sekundę 40 litrų vandens, kurį galima pumpuoti ne tik iš rezervuaro, bet ir tiesiog iš vandens telkinio. Kai kurie šio modelio automobiliai turi lafetinius švirkštus, iš kurių paleista vandens srovė užgesina liepsną net už šešiasdešimties metrų.

Respublikos ugniagesiai naudoja ir mechanines kopėčias, kuriomis galima užkopti į 30 metrų aukštį. Tokių autokopėčių priešgaisrinės apsaugos tarnybos turi apie dešim-

tį, o Vilniaus ugniagesiai turi pirmąsias 45 metrų ilgio autokopėčias, sumontuotas ant automobilio "KraZ" važiuoklės.

Jonavos "Azoto" gamybinio susivienijimo priešgaisrinės apsaugos postas pirmasis respublikoje įsigijo miltelinio gesinimo mašiną. Tai viena naujausių ir efektyviausių gesinimo priemonių: specialūs milteliai iš trijų tonų talpos rezervuaro suspaustu oru išpurškiami virš gaisro židinio, liepsna nebeauga deguonies ir užgesa. Respublikos ugniagesiai turi ir specialią vadvietę ant ratų — tai štabo mašina su radijo telefonu, radijo stotimi, deguonies aparatais.

Kad ir kokia tobula būtų gaisrų gesinimo technika, pirmiausia reikia stengtis, kad gaisrai nekiltų. Priešgaisrinės apsaugos darbuotojai atlieka didelį profilaktinį ir aiškinamąjį darbą, rūpinasi, kad svarbiuose liaudies ūkio objektuose būtų įrengtos priešgaisrinės signalizacijos sistemos, automatiniai gesinimo įrenginiai. **Viktoras Armalis**

VIEŠĖJO ARMENIJOJE

Grupė respublikos kultūros darbuotojų viešėjo broliškoje Armėnijoje.

Jerevane, žurnalistų namuose, jie įrengė lietuvių liaudies meistrų darbų parodą. Joje buvo eksponuojami tekstilės, metalo, gintaro, medžio, keramikos darbai. Tarp jų — žinomos liaudies meistrės E. Damijonaitienės juostos, A. Matukyno, Š. Davainio bei kitų meistrų įvairūs dirbiniai.

* * *

— Laikraščio bičiulis kaunietis Vandalinas Junevičius, ryšium su Spalio revoliucijos 64-osiomis, "Vilnies" kolektyvui ir visiems skaitytojams atsiuntė sveikinimą.

Rašo iš Vakarų Vokietijos

TAIKA

Jauna taikos demonstrantė reporterio paklausta, kodėl ji čionai atvyko ir už taiką demonstruoja, atsakė: "Tai, ką aš savo dukrai vieną dieną galėsiu atsakyti, ką aš dabar dariau". Spalio 10 dieną Bonnoje, Vak. Vokietijos sostinėje, įvyko didžiausia apie 300,000 dalyvių, daugiausia jaunų žmonių, taikos demonstracija. Kad Europos taikos sąjūdis vis stiprėja, rodo ir faktas, kad spalio 25 Londone demonstracijoj dalyvavo apie 150,000 žmonių, Romoje tą pačią dieną susirinko apie 100,000 demonstrantų. Kodėl tai įvyksta?

Zmonės ypač nervina paskutiniai laikais pasidariusi madinga "dasiginklavimo" politika. Ypač kai Amerika išsirinko savo prezidentą Reagan, kurio iniciatyva Amerika labai didelę dalį savo valstybės biudžeto kiša į ginklų gamybą ir juos brukte brukta europiečiams. O europiečius nelabai galima įtikinti, kad tai daroma dėl apsiginklavimo lygsvaros. Kad amerikiečiai, ypač klika aplink Reaganą ir pats prezidentas ieško konflikto, parodo tas faktas, kai Reagan Amerikos provincijos laikraščių vyriausiesiems redaktoriams aiškino: "Aš galiu įsivaizduoti kautynes su taktiniais

ginklais (atominiams), bet iš to neturėtų būtina būti, kad abi didžiosios jėgos spautų mygtuką". Aišku, kad tos atominės kautynės būtų Europoje!

Europiečiai jau tiek karų matė ir pergyveno, ir tikrai joks sveiko proto žmogus nenori naujo atominio karo, po kurio nieko nebeliktų. Todėl ypač jaunimas jungiasi į taikos sąjūdžius ir spaudžia politikus, kad jie tą apsiginklavimo beprotę baigtų. Be to jaučiama ir didelė baimė dėl ateities. O kad ta baimė nėra tik komunistinė propaganda, kaip kai kurie valdantieji ir spauda žmones nori įtikinti, rodo viršų minėti Amerikos prezidento Reagan žodžiai. Kad ne jis vienas taip galvoja, galima parinkti daugiau dabar valdžią turinčių Amerikos politikų pasisakymų. Kad amerikiečiai nejuokauja, daugumai grįžta vaizdai iš Hirošimos.

PUNSKAS

Kaip Tarybinėje Lietuviškoje Enciklopedijoje rašoma, Lenkijoje gyvena apie 10,000 lietuvių, kurių 9,000 Suvalkų vaivadijoje, kur randasi ir Punksas. Kažin kaip su arčiausia gyvenančiais lietuviais ryšių neturėjau, išskyrus gal vieną atvejį. Vykstant traukiniu į Vilnių, Baltstogėje vienas Lenkijos lietuvis tikrino pasą. Taipgi man buvo labai

malonu susitikti Frankfurte su keilais jaunuoliais iš Punsko.

Pasirodo, lietuviai Lenkijoje turi lietuvių gimnaziją, pavadintą Antano Sniečkaus vardu. Leidžiamas kas trys mėnesiai pasirodantis žurnalas "Aušra". Tikintieji katalikai turi didelių problemų, ypač Seiniuose, melstis bažnyčioje lietuvių kalba.

Iš pasikalbėjimo susidariau vaizdas, kad Suvalkijos lietuviai ūkininkai yra gana pažangūs. Ūkiai yra apie 20 hektarų didumo, aprūpinti reikalingom mašinom, ūkininkaujama pagal naujausius technikos ir agronomijos metodus. Dėl to jiems, lietuviams, geriau einasi, negu kaimynams lenkams. Kodėl, kaip vakarų spauda kartais nusirašo, yra Lenkijoje maisto produktų problema, norėjau sužinoti, nes Lenkija yra juk agrarinis kraštas. Susilaukiau gardaus juoko. Bet yra ir tiktų sunkumų. Pav. maisto produktų kainos, ypač mėsos kainos, dešimtmetį nebuvo pritaikytos prie padidėjusių atlyginimų ir kitų produktų kainų. Todėl ūkininkui neapsimoka, yra net nuostolinga, gaminti kiaulieną, nes pašaras apsieina brangiau, negu jis už mėsa gauna. Su pieno produktais galima dar galus sudurti. Pagal mano svečius, vienintelė galimybė būtų, jeigu kainas pakeltų, arba pašarą valstybė sureguliuotų kad apsimokėtų mėsos gamyba. Ta problema Lenkijoje ne nauja. Kiekviena Lenkijos valdžia, kuri mėgino tai padaryti, neilgai galėjo išsilaikyti.

"Solidarumas" lietuvių tarpe neturi pritarimo. Pagal juos, tame sąjūdyje yra susirinkę tie patys lenkai nacionalistai, kurie dominuoja bažnyčioje. Jau dabar lietuviai negali bažnyčioje melstis lietuvių kalba tik todėl, kad jie yra lietuviai, o jeigu "Solidarumas" taptų valdančia institucija, jiems būtų nesaugu būti lietuviams. Daugelis lietuvių bijo to, nes prisimena pokario metus, kai siautė lenkai nacionalistai, ir ne viena šeima nuo jų nukentėjo. **Romas Šileris**

LAIŠKAS KALBA UŽ SAVE

Gavome laiškutį nuo drg. A. Gabrio, kurį talpinsime kaip parašytas.

"Gerbiamejii!"

Laiške rasite čekį sumoje \$50. Prašau padalinti sekamai: už "Vilnies" prenumeratą į T. Lietuvą dėl Stefanijos Keibaitės, gyvenančios Panevėžyje, \$15, "Vilnies" namo stogo uždengimui \$15 ir į "Vilnies" fondą \$20, kas ir sudaro \$50. Norėčiau, kad punktus už prenumeratą įrašytumėte į J. Marazienės sąrašą.

Labai gaila, kad negalėjome atvažiuoti ir asmeniškai pasidalinti mintimis.

Linkiu mūsų brangiai "Vilniai" ilgo ir našaus amžiaus, o darbuotojams geros sveikatos ir daug ryžto dirbti pažangos ir laikraščio labui".

Antanas ir Mary Gabriel
Lake Villa, Ill.

ST. PETERSBURG, FLA.

— Jau prasidėjo žiemos sezonas, vis daugiau matosi naujų veidų iš rytinių, vakarinių valstijų. Bėga nuo žiemos šalčių. Grįžta ir saviškiai iš atostogų.

— Pranas ir Vera Budrioniai buvo išvažiavę į New Yorką, aplankė sūnų, dukrą ir anūkus.

— Vera Bunkienė buvo išvykus į Brooklyną, į brolio 90-tą gimtadienį. Margaret Klišius išvažiavo aplankyti savo seserų, kurių viena gyvena Pensylvanijoje, o kita New Jersey valstijoje.

— Dainos Mylėtojų choras turėjo trijų mėnesių pertrauką. Visi gerai pailsėjo, dabar smarkiai mokosi naujų dainų dėl žiemos sezono.

Įstojo 4 nauji nariai. Dabar choras didelis, turi gerų balsų.

— Rugsėjo mėnesį buvo Helen Sarkiūnienės gimtadienis. Jai sudainuota Ilgiausių metų ir palinkėta geros sveikatos. Helena niekada neatsisako organizacinio darbo, jau daug metų padeda virtuvėje.

— L. L. D. 45 kp. nutarė atžymėti 35 metų sukaktį. Laikas greit bėga, nepamajom, kaip 35 metai praėjo. L. L. D. atliko daug gerų darbų, išleido daug mokslinių ir lengvesnių knygų bei kitokios literatūros. Kuopa prenumeruoja į Lietuvą 3 "Vilnis", 3 "Laisves" ir du medicinos žurnalus.

— Į klubą įstojo 4 nauji nariai: Walter ir Helen Cheplikai ir Lui ir Emilija Orand. Sveikinam ir linkime, kad jie būtų patenkinti mūsų būrelyje. Helena Cheplikienė jau ir dirba virtuvėje. Visi įstojo į chora.

— Ligoniai. Helen Feiferienė turėjo operaciją. Kadangi jie retai lanko parengimus, nes toli gyvena, tai nežinojom, kad Helen sirgo. Jau sveiksta namuose.

— Jacky White turėjo operaciją spalio 15 d. Jau sveiksta namuose. Emilija Drobinė turėjo didelę slogą. Eina geryn. Mary Brennan turėjo operaciją. Viskas gerai pavyko, sveiksta namuose. Marijona ir Pranas Walaičiai buvo rimtai susirgę, jau sveiksta. Juos prižiūri anukė. Alma Brewer dar randasi ligoninėj. Jai padarė didelę operaciją. Komplikacijų nebuvo. Viskas gerai pavyko, greit grįš į namus. Ligoninėj ja rūpinasi B. Vaitkienė.

Namuose ją prižiūrės E. Snarpiūnienė. Linkime visiems ligoniams greit pasveikt. Sirgti yra skausminga, sunku ir Amerikoj labai iškaština.

— Jacky White, kai sustiprės, žada parduoti namą ir grįžti į Čikagą. Spėka silpnėja, nebepajėgia visko atlikti. Čikagoj ji turi dvi sesutes, visos našlės, viena kita prižiūrės. Nors Čikagoj jai bus liūdna, nėra pramogų kaip St. Petersburgas kas savaitė sueiga. Gaila mums jos netekt, bet kitos išeities nėra.

Atvažiuo žiemavot—Minne ir Ch. Tvaskai iš Detroito. Jie kas metais atvažiuoja, turi čia antrus namus. Stasys Vaineikis iš Binghamton, N. Y., atvažiuo žiemą praleist. Stasys savo laiku buvo geras dainininkas. Dabar jau nebedainuoja.

— Adelė Pakalniškienė išvyko atostogų visą mėnesį ir išvažiavo pas dukrą į Tallahassee, Fla. Linkime jai linksmy atostogų.

— Parengimai dabar vyksta kas šeštadienis, pietūs 12 valandą 314—15th Ave. So. Kviečiame širdingai. Pavalgysit skaniai, grakščios padavėjos aptarnaus, išgirsite gražių dainų, gera muzika šokiams. Pasimatysite su pažįstamais, grįšite namo sveikesni ir jaunesni.

J. Andriulienė

DETROIT, MICH.

APSIVEDĖ

Sužinojau, kad rugpjūčio 23 d. apšvedė Adelės Wardo anukė Susan su Timothy Purdue. Vestuvės įvyko sode prie jaunosios namų. Adelė Wardo ir jos marti Joan yra linksmos, kad Susan apšvedė su geru, gražiu vyru ir dabar gyvena Canton Township.

SERGA

Spalio 22 d. padaryta sunki operacija Albenai Lyben. Operacija buvo St. John's ligoninėje ir visas pasisekė. Dabar Albenai randasi namuose ir sveiksta. Albenai ir jos vyras Ray Lyben yra klubiečiai, bowleriai ir kitų pažangių organizacijų nariai. Aplankykime ją arba pasiūskime jai atvirlaiškį šiuo adresu: Albenai Lyben, 22425 Rio Vista, St. Clair Shores, Michigan 48081. Linkime Albenai greit pasveikt ir vėl dalyvaut tarp mūsų.

INVESTATORIAI

Čia gimę lietuviai vyrai investatoriai Dr. John Geralt namuose turėjo mėnesinį susirinkimą. Po susirinkimo daktaro žmona Andrea priėmė ir patiekė skanią vakarienę. Tai įvyko spalio 10 d.

NAUJAS BIZNIERIUS

Visiems gerai žinomas klubietis ir kitų pažangių organizacijų narys Raymond Lyben išėjo į pensiją ir atidarė savo krautuve. Ji vadinasi Lyben Computer Systems ir randasi Harper gatvėje, netoli 10 mylių, St. Clair Shores. Linkime naujam biznieriui laimės savo naujam užsiėmimui.

ATOSTOGAUJA

Iš Kalifornijos Detrote atostogauja visiems žinoma Jean Liminsky. Ji vieši pas savo sesutes, Alda Liminsky ir Josephine Milus. Kelias dienas Jean ir Alda Liminskiūtės atostogavo Toronte, Kanadoje.

Aldona Bacevich Petrul su vyru Vyto Petrul lankėsi Toronte, Kanada. Tikime, kad smagiai praleido laiką.

David Rye lanko universitetą Čikagoje, bet nepamiršta aplankyti savo tėvelių Tony ir Bertha Rye.

Jis čia lankėsi pereiną savaitgalį.

Chuck ir Minnie Tvaska vėl kelioms savaitėms apleido Detroitą. Sakė apsisistos pas savo dėdę Louis Tvaską St. Petersburg, Floridoje, ir atnaujins pažintį su visais kitais lietuviais.

PRAŠALINO

Šiais metais kovo 22 d. mirė klubietis Česlovas Kaukaris. Kadangi jis buvo vienišas ir nepaliko testamentą, jo reikalas turėjo eiti per teismą. Detroitietis advokatas Algirdas Ambrose patiekė tam tikrą peticiją, kurią pasirašė Anicetas Simutis, kaip "generalinis Lietuvos konsulas" New Yorke, nes velionis paliko sesutę Janiną Zakaruskienę Tar. Lietuvoje, ir buk jis ją atstovaus su savo advokatu Algird Ambrose. Probate teismo teisėjas Anthony J. Szymanski balandžio 2 d. paskyrė Algird Ambrose laikinu turto prižiūrėtoju. Balandžio 14 d. teismo dokumentuose pasirodė Richard L. Hammer Jr., Assistant Attorney 10

General, kuris patiekė teisėjui dokumentą priešingą Algird Ambrose paskyrimui laikinu turto prižiūrėtoju. Priešinosi, kad Anicetas Simutis bando atstovaut velionio sesutę Tar. Lietuvoje ir reikalavo, kad Algird Ambrose ir Anicetas Simutis būtų prašalinti iš šio teismo reikalų. Tame dokumente valstijos

advokatas Hammer sakė, kad "generalinis Lietuvos konsulas Anicetas Simutis, neturi jokio autoriteto patiekti peticiją pradėjimui šio teismo ir kad Algirdas Ambrose netinkamas (not proper) žmogus užimti turto prižiūrėtojo vietą. Abu viršminėti vyrai buvo prašalinti iš teismo darbo ir dabar turto prižiūrėtoju yra advokatas A. A. May. Sesutės advokatė yra Marijana Relich, ir visi teismo reikalai pranešimai eina tiesiog į Sovietų generalinio konsulo raštinę, kuri randasi Washingtone, D. C. Atrodo kad teismas tęsis ilgai. Atrodo, kad sesutė Janina Zakaruskienė, gyv. Kaune, Tar. Lietuvoje, paveldės savo mirusio brolio turta su pagalba Genovaitės Valinskienės, inžinieriaus advokatės Vilniuje.

DIRBANT VAJUJE

Dirbant šiame "Vilnies" vajuje galima susitikti lietuvių ir sužinoti, kaip jiems sekasi. Aną dieną sužinojau, jog visiems žinomas J. J. Butkus lapkričio 23 d. minės savo gimtadienį. Jis yra sveikas ir tvirtas, nepaisant kad sulauks 94 metus.

Mikas Bradauskas skaito abu pažangius laikraščius, bet yra nuiliūdęs, kad jo žmona Kastulė sunkiai serga ir randasi senelių namuose.

Klubietis John Paull irgi yra senelių namuose, bet visuomet laukia ir skaito laikraštį "Vilnis". Laikraštis eina jo šeiminiškės adresu, o ji, Maggie Pangonis, jį aplanko ir pristato laikraštį. Maggie Pangonis sakė, jog jos dukrelė Sally Pangoniūtė išvažiavo atostogų į Kaliforniją ir aplankys savo šeimą. Dabar ją prižiūri ir aplanko jos sūnus, Bernard Pangonis, kuris gyvena Warren, Michigan.

Visiems žinoma Sophie Nausėda yra sveika ir geroj nuotaikoj. Ji dabar gyvena senų piliečių namuose ir yra pasitenkinusi su naujais draugais. Aną dieną jos nauji draugai tuose namuose surengė jai balių, pasveikindami ją su jos 87 gimtadieniu.

Sena "Vilnies" skaitytoja Marcela Kors jau yra 91 metų amžiaus ir dabar randasi senelių namuose Howell, Michigan. Taip pranešė jos dukrelė Mildred.

VAJUS TĖSIASI

"Vilnies" vajuje eina gerai ir skaitytojai atsinaujina prenumeratas, bet dar yra daug, kuriuos Stefanija sako pagaus. Atsinaujindami savo prenumeratas, daug gerų draugų nepamiršta ir paaukoti laikraščiu.

Štai šiomis dienomis aukojo Pranas Jočionis ir Frank Ulinskas po šimtą dolerių, Vincas Kirvela ir Frank Nakas po \$25, Anna Dockus \$20, Matilda Rudzevičienė \$10 ir Helen Rastenis \$7.00. Dar yra laiko, bet matykite Stefaniją susirinkimuose ir atsinaujinkite laikraštį "Vilnis". Bandykite pastatyti Detroitą pirmoj vietoj! Stefanija

GRĮŽO "SWEATSHOP" LAIKAI

Ar jau nusipirkote žiemos sezonui naują "polyester" suknelę? O kaipgi ne... juk ateina šventės,

reikės pasipuošti, bet Naujuosius metus pasitikti gražiai pasipuošus. Gal peranksti kalbu apie Naujuosius metus? Visai ne, jeigu norite sutaupti keletą dolerių, turite pirkti nieko nelaukus. Juk šiais infliacijos laikais rytoj jau nenupirksi už tiek pat dolerių, kaip šiandien.

Na, sakysim jau pirmai. Kiek mokėjai? Veikiausiai tarp \$40 ar \$50. Ar žinote, kiek siuvėja gavo už jos pasiuvimą? Gal \$1.10 ar \$1.25, o gal tik 75 centus. Kirpėja ar kirpėjas gal ir tiek pat. Nežiūrint kiek ši darbininkė per dieną prisiuva tokių suknelių, jos pačios namuose veikiausiai nerasime tokios kabant.

Mat grįžtame į tuos senuosius laikus, kai moterys parsinešdavo į namus dirbtuvėlėje sukirtą drabužį ir su savo vaikučių pagalba siūdavo nuo šviesos iki tamsos kad bent kaip pamaitinus savo šeimą. Ta jos dirbtuvėlė jos pačios virtuvėje ar kitam kambaryje vadinosi "sweatshop". Tokių ir dabar kaikiuriuose apylinkėse randama labai daug, ypač South Bronx, Chinatown ir Union City, N. J. Čia gyvena daug nelegaliai atvykusių imigrantų iš Meksikos ir iš kitur ispaniškai kalbančių darbininkų.

Ne kitaip galima vadinti ir tūlas mažas dirbtuvėles palepėje kokio seno, šešių septynių aukštų pastato, kur oras tvankus, dulkių pilna, kur gaisrui kilus sunku būtų išsigelbėti ir daugeliui tektų žūti kaip žuvo anais metais Triangle Shirtwaist kompanijos darbininkės. Šių dirbtuvėlių ir gyvenamieji namai taip pat seni—jau veik griūva. Parėjusios iš darbo darbininkės irgi neranda tyresnio oro. Visa šeima kenčia nuo prasto maisto, nes uždarbis (jei ir vyras dirba) nesiekia pačios valdžios nustatytos normos. Alice Jonikienė

SAN DIEGO, CAL.

— Pas mus San Diego veikia draugija U. S.—Soviet Friendship, kuri kovoja už draugiškumą su Tarybų Sąjunga ir už taikingą sugyvenimą. Tankiai surengia rengimus tarp tautų ir valstybių. Tankiai surengia rengimus sukelti veikimo išlaidoms. Pereitas rengimas buvo 1981 rugsėjo 27 Valterio Dorino sodyboje, buvo pavadintas "Maskvos naktis prie mėnulio". Atsilanke nemažai svečių. 6-ta valandą vakare buvo teikiama pietūs: kalakutiena ir lietuviškas kugelis su visais prieskoniais. Po to sekė koncertinė programa, kurią išpildė profesorius Stevenson ir visi draugijos nariai. Po programos sekė kalbos. Buvo keletas kalbėtojų, kurie nurodė neutronines bombas pavojingumą ir kad būtų siunčiami protesto laišakai prieš gaminimą ir kad būtų prieita prie nusigin-klavimo. Po kalbų San Diego advokatas Floyd Morrow, kuris lankėsi pereiną vasarą Tarybų Sąjungoje, pasakojo išpūdžiu ir parodė skaidrių.

Savo išpūdžius pasakojo ir kiti draugijos nariai. Vakarą praleidome labai naudingai. Maistas daugumoj buvo narių suaukotas, tai draugijai liko nemažai pinigų. Rengimo komisija tarė nuoširdų aciu už suaukotą maistą, savininkui už suteiktą vietos ir nariams bei svečiams už atsilankymą.

— Pas mus vieši iš Tarybų Lietuvos, iš Vilniaus, Pranciškus Imbrasas, mūsų giminaitis. Taipgi nori aplankyti Čikagoje gyvenančius gimines: Kazimierą Stukienę ir jos šeimą. Nori nuvykti į Torontą. Mes jam linkime linksmos viešnagės. W. Dorinas

Laiškai ir parama

Chicago, Ill.

Dear Helen:

Enclosed check should cover subscription for mother Helen Trusk. Best regards to you and your family from both of us.

\$10 prenumeratą, \$3 auka.

Aldona Zekas

St. Louis, Mo.:

Aš, kaip "Vilnis" skaitytojas nuo pat pirmo numerio, noriu pranešti, kad mano žmona Ona Bells, išsirgus 4 metus, mirė rugpjūčio 29 dieną.

Čia prisiuočiu "Vilniai" \$15.00. Iš šios sumos nuo manęs \$10.00 ir likusi \$5.00 Elizabeth Marak.

Pete Bells

Tallmadge, Ohio

Gerbiamai "Vilnies" Adm., siunčiu \$15.00. Tai bus už prenumeratą ir \$5.00 laikraščio fondui. Linkiu visiems geriausias sėkmės, kad laikraštis gyvuotų kuo ilgiausia.

Kazimė Korskak

Grand Central Station, N. Y.

Dear Sirs:

I had been ill for some time and could not pay for the newspaper. I am feeling better now and want to keep getting this newspaper. I am sending you a money order for \$30.00 to pay for three years of this paper.

Joseph Beruder

New Port Richey, Fla.

Gerbiamai "Vilnies" Administracija, aš Annie Bimba pasiunčiu "Vilniai" \$20.00. Su pagarba, kad nenuleidžiate rankų ir laikraštį vis leidžiate.

Anna Bimba

Wilsonville, Ill.

Gentlemen, enclosed please find \$20.00—\$10.00 for subscription to "Vilnis" newspaper and a \$10.00 donation.

I am now living with my daughter, so please send the newspaper to my new address.

John Naujokas

Grand Rapids, Mich.

Gerbiamieji, siunčiu auką ir už prenumeratą \$35.00. Prenumerata bus viena mano ir kita į Lietuvą, likusi \$10.00 laikraščio fondui.

Mrs. M. Kamasauskas

Augurn, Ill.

My husband Anton Baranowsky on October 18 passed away 17 years ago. He was a daily "Vilnis" reader for years. I am sending \$10.00 for subscription and \$5.00 donation.

Anna Baranowsky

Brooklyn, N. Y.

Gerb. draugai, siunčiame čekį \$60.00 vertės, t. y. \$10.00 už prenumeratą atnaujinimą ir \$50.00 auka. Su geriausia linkėjimais.

V. ir B. Keršuliai

Chester, Pa.

Prisiunčiu \$25.00 vertės čekį. Tai bus už prenumeratą ir \$15.00 auka fondui. Linkiu laikraščiu ilgiausių metų ir neišsemiamos energijos darbuotojams.

P. Šlajus

Vilnis, 1981 lapkričio 26

ČIKAGOJE LANKĖSI KONSULAS E. JUŠKYS

Edm. Juškys
Konsulas, TSRS Ambasados
Pirmasis sekretorius

Čikagoje lankėsi TSRS Ambasados pirmasis sekretorius konsulas Edmundas Juškys su žmona Aldona ir sūnumi Gediminu. Šį kartą buvo atvykęs asmeniniais reikalais—aplankyti savo žmonos senų ketą.

Nors tik dvi dienas svečiavosi, bet rado laiko telefonu paskambinti ir kai kuriems savo pažįstamiems, o su kai kuriais netgi pasimatė asmeniškai paspausti ranką ryšium su Spalio Didžiosios revoliucijos šventėmis. Labai apgailestavo, kad neturėjo laiko su daugiau pažįstamų žmonių pasimatyti. Lapkričio 9 d. anksti rytą automašina išvyko atgal į Vašingtoną. X.

Tarp mūsų

— Praeitą vasarą Marytė ir Julius Urbikai lankėsi Lietuvoje. Jie turi atsivežę savų ir pirkčių daugiau kaip 300 skaidrių. Gražu būtų, kad ir daugiau žmonių jas pamatytų. Organizacijoms reiktų ruošti jų skaidrių rodytojų pobūvius.

— Dažna mūsų parengimuose viešnia Olga Didman prieš mėnesį buvo nuvykęs į Vakarų Vokietiją aplankyti savo motinos, gyvenančios netoli Hamburgo. Grįžus papasakojo, kad ir ten žmonės infliacija plaka, ypač brangsta benzinas. Žmonės automašina važiuoja tik būtinais reikalais.

— Savo laiku buvusiam aktyviam saviveiklininkui Edvardui Jokuskai šiemet spalio 13 dieną sukako 70 metų amžiaus. Kaip žinia, jis su žmona Anna yra semiprofesionalai šokikai. Nežiūrint amžiaus metų krūvos, vis dar intensyviai lankosi šokių salėse.

— Sioo metu vyksta ir laikraščio "Laisvės" vėjus. Kadangi Čikagoje nėra oficialaus vėjaininko, norintys šį laikraštį užsiprenumeruoti bei atsinaujinti prenumeratą, galite tai padaryti "Vilnies" raštinėj.

— Paviešėjusi Kalifornijoje pas savo anūkę Millie Kancere grįžo namo. Sako, viešnage patenkinta. Dėka anūkei ir jos vyrui daktarui dentistui, buvo nuvykęs į San Francisca, Los Angeles ir daug kur kitur. Apgailestauja, kad tik su vienu kitu pažangiu lietuviu susitikti tebuvo laiko.

Vilnis, 1981 lapkričio 26

SKAITLINGA IR NAŠI LDS 2-ROS APSKRITIES KONFERENCIJA

Šių metų spalio 25 d. įvyko LDS 2-ros apskrities kuopų atstovų konferencija, kurioje dalyvavo LDS prezidentas Servit J. Gugas ir jo žmona Ruth, taipgi svečiai Aldona ir Pranas Olsonai.

Konferenciją atidarė komiteto pirmininkė J. Urmonienė. Ji pakvietė svečius pasisakyti apie LDS veiklą.

Į mandatų komisiją pakviesta Aldona Olson ir Julia Antonowich. Į prezidiumą išrinkta pirm. J. Urmonienė, sekr. Isabelle Peters, rezoliucijų komisijon Anna Krisiken, Birutė Rasinskienė ir Julija Marazienė.

Perskaityta darbotvarkė ir priimta kaip skaityta.

Perskaitytas protokolas iš pereinamos konferencijos ir priimtas.

Apskrities veiklos raportą davė sekr. I. Peters. Ji žymėjo, kad turėjo keturis posėdžius ir šiaip tarėsi LDS reikalais. Rūpintis surasti LDS 76 kp. sekretorė, taipgi LDS 72 kp. Prisdėta su \$25.00 prie Keglio turnyro. Pasiūsta broliški delegatai į LDS 7-tos apskrities konferenciją. Tartasi su kuopų veikėjais LDS reikalais. Dėta daug pastangų dėl šios konferencijos. Korespondentė J. Marazienė savo raporte pažymėjo, kad daugiausia darbo apskrities komitete idėjo sekretorė Isabelle Peters.

Kuopos savo raportuose pažymėjo, kad veikimas nespertus, išskyrus LDS 112 kp. ir LDS 216 kp., kuriose dauguma narių jaunesnio amžiaus, ir veikimas puikus, ypačingai sporte.

Po kuopų raportu aptarimo perskaityta veiklos rezoliucija, kuri buvo vienbalsiai priimta.

Išrinkta komitetas, kuris rūpinsis

— Čikagoje JAV Komunistų partijos 62-ųjų metų minėjime buvo pagerbti komunistai, priklausantys kompartijai nuo jos išsikūrimo. Pagerbtų tarpe buvo ir lietuvis Leon Morkevičius.

— Kaip žinia, spalio 31 dieną Čikagoje buvo minimos JAV Komunistų partijos 62-osios metinės. Įvairių pažangių organizacijų rėmėjai Charles ir Josephine Sisevičiai šiam renginiui aukojo \$50.00.

— Helen ir Adolph Stumbriai buvo nuvykę į Hot Springs, Ark., aplankyti Joe Žiūra, Helen Stumbrienės tėva. Tuo tarpu Joe Žiūra savo ruožtu atsinaujino prenumeratą.

KOMPLIMENTAS "VILNIAI"

Čikagoje yra plačiai žinomas čia gimusios kartos Mykolas Batutis. Jo velionis tėvas laikraštį "Vilni" skaitė nuo pat pirmojo numerio, kai "Vilnis" pradėjo eiti daugiau kaip prieš 60 metų. Jo motina Elzbieta laikraštį godžiai tebeskaito ir buvo pirmutinė atsiuntusi laikraščio fondui \$100.00.

Mykolas Batutis laikraštį pradėjo skaityti nuo to, kai išmoko lietuviškai skaityti, o savo laiku taipgi yra nemaža pasidarbavęs laikraščio reikalui. Anądien šnektelėjus su juom telefonu, jis neatsigėri laikraščio formatu, turiniu. Girdi, niekad laikraštis nebuvo toks patrauklus kaip dabar.

Mums, laikraščio darbuotojams, šis Mykolo Batučio komplimentas kelia nuotaiką laikraštį dar labiau tobulinti.

Elenutė

pasitikimu ir pavaišiniu LDS 25 seimo delegatu, kuris įvyks 1982 m. Čikagoje, iš šių narių: Aldona ir Pranas Olsonai, Anna Krisiken, Isabelle Peters, Julia Antonowich.

Nutarta, kad atėjus pavasariui apskrities komitetas, kuopoms padedant suruoštų kokį renginį, sukėlimui pinigų delegatų pasitikimui. Mandatų komisija pranešė, kad atstovaujamos 5 kuopos, viso 26 delegatai. Taip pat išrinktas LDS 2-ros apskrities komitetas 1982 metams: I. Peters, J. Marazienė, M. Montvilienė, Eva Sankus ir Antanas Litvinas.

Prieš baigiant konferenciją kalbėjo LDS prezidentas S. J. Gugas. Jis pirmiausiai paaiškino, kas veikiama LDS ir jubiliejinio žurnalo suvėlavimo klausimu. Plačiau ir nuodugnai nušvietė visus klausimus, kuriuos pateikė konferencijos dalyviai. Šis prezidento dalyvavimas konferencijoje buvo labai reikšmingas ir naudingas.

Buvo pranešta, kad LDS 7-ta apskritis atsiunčia skaitlingą delegaciją, bet nežinia kas atsitiko, kad delegacija neatvyko.

Konferenciją uždarė pirm. J. Urmonienė 12 val. po pietų. Po to sekė komiteto skoningai paruošti pietūs. Prie jų paruošimo, be paties komiteto, dirbo H. Pajūnienė, U. Juodaitienė, P. Malinauskienė ir kelios kitos draugės.

Papietavus, buvo rodomi kino filmai, kuriuos susuko beviešėdamas 1980 metais T. Lietuvoje S. J. Gugas.

Trumpai suglaudus, galima pasakyti, kad konferencija vispusiškai buvo sėkminga, ir delegatai išsinešė daug svarbių žinių.

Koresp. J. M-nė

SKAITLINGAS BUVO ROSELANDIEČIŲ SUSIRINKIMAS

Spalio 2 d. įvyko Roselando Lietuvių Moterų klubo narių susirinkimas. Šiame susirinkime turėjome šiltus ir šaunius žiemos švenčių progą pietus. Pirmiausia papietavome, pasidalinome mintimis. Narių atsilankė daug, taipgi buvo gražus skaičius ir draugų vyrų. Maistas daugumoje buvo pačių narių namuose pagamintas, atvežtas ir susirinkimui ir padovanotas. Nemažai narių prisidėjo prie šių pietų ir pinigiskai.

Po pasivaišinimo pradėtas klubo narių susirinkimas. Pirmininkė P. Valentienė atidarė susirinkimą ir vedė tvarką.

Valdyba iš savo veiklos davė platų raportą.

Nutarta pasveikinti nares ir jų šeimas bei drauges žiemos švenčių progą per laikraštį "Vilnis", sumokant \$15.

Nutarta sekantį susirinkimą turėti 1982 m. balandžio mėnesį, kaip paprastai pirmą pirmadienį. Narės išsireiškė, kad žiemos laiku nepatogu vaikštinėti, šalta ir slidu. Susirinkime taipgi bus renkama nauja klubo valdyba.

Atžymėta narių gimtadieniai; J. Marazienės lapkričio mėnesį, o E. Drobienės ir A. Benson, gruodžio mėnesį. Palinkėta joms ilgo ir sveiko bei darbingo amžiaus, sudainuota Ilgiausių metų.

Susirinkimą uždarė tvarkos vedėja 3:30 val. po pietų.

Linkiu visoms narėms gero poilsio ir tvirtos sveikatos. Iki pasimatymo balandžio mėn. susirinkime.

Sekr. J. Urmonienė

LANKĖSI MIELI SVEČIAI

Spalio 24-25 dienomis Čikagoje lankėsi mieli svečiai, tai LDS prezidentas Servit J. Gugas ir jo žmona Ruth iš Detroit, Mich. Jų vizito tikslas—dalyvauti LDS 2-ros apskrities kuopų atstovų konferencijoje. Tačiau jiems teko ir šiaip paviešėti ir susitikti su čikagiečiais bei pasitarti LDS reikalais.

Jie buvo atsivežę kino filmus, kuriuos susuko T. Lietuvoje. Neperdėsiu pasakiusi, kad filmai, patys už savo kalbėjo, t. y. parodė, kaip žaviai ir skaitlinga dalyviais praėjo Lietuvoje Dainų šventė. Įdomu buvo matyti jo tėvelio gimtuosius namus, kurie vaizdavo senovės Lietuvos bakužę.

Kur bus rodomi Gugo filmai, patartina būtinai juos pamatyti ir pasidžiaugti dabartiniu mūsų brolių ir sesių gyvenimu. Esu dėkinga svečiams už duotą progą pamatyti Dainų šventę Lietuvoje. Dalyvė

GAVAU GRAŽIOS TALKOS IŠ ROSELANDIEČIŲ

Lapkričio 2 d. įvyko Roselando Lietuvių Moterų klubo narių susirinkimas. Kadangi susirinkime buvau išrinkta nuo klubo vajininke, tai be didelio raginimo narės pasimokėjo ir parėmė laikraštį. Drg. Joy Vainorienė-Sešelytė įteikė \$20 ir pasakė, kad iš jų \$10 "Vilniai paramos. Ši jaunesnės kartos lietuvaite, dažnai paremia spaudą. J. ir M. Balčiai pasimokėjo už laikraštį ir įteikė \$10 paramos. P. Valentienė pasimokėjo už laikraštį ir įteikė \$8 paramos. K. Kurpeikienė pasimokėjo prenumeratą ir įteikė \$3 paramos. B. Rasinskienė pasimokėjo laikraščio prenumeratą ir įteikė \$3 paramos. Mary Tampkins pasimokėjo už laikraštį.

Nuoširdus visiems dėkui už paramą laikraščiu taipgi už kooperaciją. J. Urmonienė

Rezoliucijos LDS veiklos reikalai

Mes LDS 2-ros apskrities kuopų delegatai, susirinkę į konferenciją 1981 m. spalio 25 d. "Vilnies" salėje, 3116 So. Halsted St., Chicago, Ill., rūpestingai apsvarstę LDS reikalus, vienbalsiai pasisakome, kad ne tik patys dirbsime LDS labai, bet stengsimės įtraukti ir darbą ir kitus narius, o kad LDS nemažėtų nariais, stengsimės gauti naujų narių. Nedėsime kuopoms kvotų, bet prašysime narių, kad padirbėtų naujų narių įrašymui.

Pasisakome, kad kooperuosime su jaunesnio amžiaus nariais sporte: kėglio, golfo ir kituose turnyruose. Stengsimės dažniau lankyti LDS kuopų susirinkimus, juose vieninagai ir rūpestingai aptarti LDS reikalus.

Stengsimės, kad kiekviena kuopa metų bėgyje suruoštų bent vieną renginį.

Siūlome šiai konferencijai suorganizuoti veikiantį komitetą, kuris rūpintųsi būsimo LDS 25 seimo delegatų pasitikimu 1982 metais Čikagoje.

Visi šios konferencijos dalyviai pasižadame dirbti LDS labai ir padėti kuopoms, kurios reikalaus pagalbos, nelauksime, kad tik būsime apskrities komitetas tesirūpin-tų.

Rezoliucijų komisija:

Anne Krisiken
Bertha Rasins
Julija Marazienė

11

Apdovanojo "Vilni"

Nuoširdžioji pažangietė Petrė Malinauskienė sušilusi dirbo LDS 2-ros apskrities konferencijoje spalio 25 d., talkininkaudama komitei, bet surado laiko pasikalbėti ir "Vilnies" vėjus reikalui. Ji man įteikė \$50 ir pasakė, kad iš jų apmokanti "Vilnies" prenumeratą, o likusius \$38 skirianti "Vilnies" paramai.

Reikia pasakyti, kad drg. P. Malinauskienė dažnai ateina su pinigais parama. Jau kelis kartus įteikė po šimtines, o šį sykį penkias dešimtis dolerių.

Didelis ir nuoširdus dėkui draugei Petrei už toki rūpestingumą laikraščio reikaluose. **Vilniėtė**

NUOŠIRDŲS LAIKRAŠČIO RĖMĖJAI

Dažnai į "Vilnies" raštinę ateina daugeliui žinomi Charles ir Josephine Sisevičiai, ir kiekvieną kartą ateina ne tušti. Žiūrėk, vienam ar kitam reikalui jie išmeta daugiau ar mažiau. Neseniai, spalio 8 dieną įteikė \$30.00 "Vilnies" namo stogo pataisymui.

Niekad jų nereikia prašyti paramos. Kaip Charles, taip Josephine laikraštį ir šiaip pažangų judėjimą remia materialiai ne iš kišenės, o iš širdies. **Antanas**

ATVYKO IŠ LIETUVOS NUOLATINIAM APSIGYVENIMUI

Aną vasarą asmenine viza iš Lietuvos į Čikagą buvo atvykusi panevėžietė Audronė Stationienė. Daugiau kaip tris mėnesius trukusios viešnagės metu čia susipažino ir susidraugavo taipgi su našliu Vitaliu Utera. Ir visa to pasėkos buvo—jiedu susituokė.

Laikantis JAV ir tarybinių įstatymų, Audronė turėjo grįžti atgal į Lietuvą ir sutvarkyti dokumentus grįžti į Ameriką, o taip pat atsivežti ir savo vienturtį devyniolikametį sūnų Ervidą. Prieš mėnesį Audronė su savo sūnumi atvyko pas savo vyrą Vitalį Uterą.

Vitalis džiaugiasi sulaukęs žmonos, Audronė džiaugiasi atvykusi pas vyrą, Ervidas dairosi kaip apsiprasti naujoje šalyje. Visiems trims jiems linkėtina geriausios sėkmės. **Elenutė**

Jau laikas siųsti sveikinimus

Kaip žinia, pas mus yra gražus įprotis per laikraštį pasveikinti savuosius, draugus bei šiaip pažįstamus su didžiomis metų šventėmis, ypač Naujų metų proga. Daug kas sveikina atvirutėmis ir naujmetiniais laiškučiais, bet turint galvoje, kad šiemet tokių sveikinimų pasiuntimas paštu kaštuos 20 centų, tenka laukti kad dar daugiau žmonių sveikins per laikraštį.

Kadangi "Vilnies" paruošimas spaudai vyksta lėtai, patartina visiems, kurie galvojate sveikinti per laikraštį, jau dabar siųsti sveikinimų užsakymus Administracijai, kad paspėtų laiku tilpti laikraštyje. **Elenutė**

APLANKIAU A. GRINĄ

Dirbant vajuje, tenka aplankyti nemažai skaitytojų. Ta proga aplankiau ir seną veteraną "Vilnies" patrijotą drg. Antaną Griną. Radau jį gerai nusiteikusių ir puikiai atrodantį, nežiūrint, kad jau sulaukęs gražaus amžiaus, jei neklystu, tai peržengęs 93 metelius. Kalbų netrūko. Antanas papasakojo apie praeities veikimą, kuriame jis dalyvavo. Prisiminė senus veikėjus ir jų puikius darbus. Kartu apgailestavo, kad jų netekome.

Antanas įteikė man \$62 ir pasakė, kad \$12 už "Vilnies" prenumeratą, o likę \$50 tai laikraščio parama arba, kaip sakome, į "Vilnies" fondą.

Nuoširdus dėkui mielam draugui A. Grinai už malonų pokalbį ir už gražią paramą laikraščio.

J. Urmonienė

APLANKĖME VAIZGELAS

Spalio 27 d. sugalvojome aplankyti senus pažįstamus ir pasidairyti, kaip išrodo rudens gamta. Vyko keturi: mano sūnus Walteris Žukas, jo žmona (mano marti) Sally ir jų dukra, o mano anūkė Eileen Sangaila ir aš. Oras pasitaikė gražus. Buvo žavūs miškų vaizdai. Medžių lapai, kurie dar nenukritę, pakeitė spalvas. Rodos, kiekviename žingsnyje vis matai ką nors skirtingo ir įdomaus.

Po kelių valandų pasiekėme kelionės tikslą. Apstojome pas Aleksą ir Oną Vaizgelas, Blanford, Ind. Nuvykę juos radome gerai

nusiteikusius ir puikiai atrodančius. Gal ir dėl to, kad jie dabar mažiau turi darbo.

Pasisvečiavome, pasižiūrėjome įvairių nuotraukų, prisiminėme senus laikus ir buvusius draugus, kurių nemažai jau apleido mus visiems laikams.

Spalio 28 d. atsisveikiname su Aleksu ir Onute, o jie paprašė, kad mes grįžę į Čikagą, perduotume jų draugams linkėjimus.

Smagu buvo pasisvečiuoti pas mielus draugus. Už jų didelį vaišingumą tariame nuoširdų dėkui.

Alice Pauliukienė

SUNEGALAVO AKTYVI VILNIETĖ

Elizabeth Repšienė

Bostone sunegalavo aktyvi laikraščio "Vilnies" bičiulė Elizabeth Repšienė. Sunegalavo tiek, kad turėjo kreiptis į Bostono universiteto ligoninės kliniką ištirti kas jai yra.

Elizabeth Repšienė yra aktyvi Bostone laikraščio "Vilnies" darbuotoja kaip vajininkė ir korespondentė. Be visuomeninės veiklos, Elizabetha atliekamu laiku užsiima piešimu ir kaip dailininkė dažnai akcentuojama amerikiečių spaudoje. O kaip pažangietė, ji žinoma nuo labai seniai, kaip daugelis mūsų visų.

Linkiu jai, sveikatai sušlubavus, nepasiduoti ir vėl aktyviai reikštis pažangiajame judėjime. **Elenutė**

APLANKIAU MARY ADELMAN

Jau gerokas laikas kaip nematome mūsų A.L.M.K. draugijos susirinkimuose drg. Mary Adalman. Ji pirmiau susirinkimus dažnai lankydavo. Nuvykusi radau sėdančią ant ratukų kėdėje. Ji prieš tūlą laiką neteko kojos, tad mažai kur tegali išeiti.

Ilgoką laiką pasikalbėjome. Ji nesiskundė savo likimu, tik apgailestavo, kad negali niekur dalyvauti.

Narės, kurios galite, aplankykite nesėkmės ištiktą narę. Jos adresas: 3210 So. Emerald Ave. **J. M-nė**

MARY MIHASONOK LIGONINĖJE

Spalio 29 d. nuoširdi pažangietė drg. Mary Mihasonok išvežta į St. Elizabeth's Hospital, 1433 Clairmont Ave., Room So. 12-Bed 2.

Kiek teko sužinoti, ligonės sveikata taisosi. Iki šį žinia pasieks skaitytojus, galimas daiktas, kad bus jau apleidusi ligoninę. Patartina, jei kas panorės aplankyti, pirmiau pasiteirauti pas ligoninės pareigūnus.

Nuo savęs linkiu drg. Mary sėkmingo pasveikimo. **E. B.**

Mirė Julius Krasnickas

Teko sužinoti, kad Miami, Floridoje, spalio 2 dieną mirė plačiai žinomas Amerikos pažangiems lietuviams Julius Krasnickas, sulaukęs 93 metų. Mirė jis senelių slaugymo namuose, buvo viengūnis, Amerikoje neturėjo giminių.

Julius Krasnickas daug savo gyvenimo yra atidavęs pažangiam lietuvių judėjimui, ypač daug darbavosi Clevelando lietuvių kolonijoje. Taipgi buvo žinomas, kaip aktyvus saviveiklininkas—dainininkas solistas bei chorų dirigentas. 1959 metais Julius lankėsi Lietuvoje su Amerikos lietuvių pionierine turistine grupe. Iš Lietuvos grįžo pakilia nuotaika dar energingiau dirbti taikos, pažangos ir demokratijos labui. **Antanas**

NUOŠIRDI PADEKA UŽ UŽUOJAUTA

1981 gegužės 18 mirus mano žmonai Josephine Dorinienei buvo labai sunku pergyventi. Bet, tie gauti laiška su užuojauta ir suraminimu padeda tą liūdną laiką pergyventi. Tad noriu už jūsų širdingumą išreikšti padėką per laikraštį. Taipgi dėkoju tiems draugams, kurie pateikė užuojautą per "Laisvę" ir "Vilni". Tas atjautimas niekad nebūs pamirštas. Dar kartą tariu visiems širdingą aciu.

WALTERIS DORINAS
ir sūnaus šeima

PRISIMINUS PAULINĄ SIMON

Lapkričio 27 d. sukaks 3 metai kai visai netikėtai ir nenujauštai sustojo plakusi Paulinos Siman jautrioji širdis. Rodos, ji dar taip neseniai su mumis buvo, o jau 3 metai, kai jos nėra gyvųjų šeimoje.

Paulina Čikagoje gražiai veikė pažangos labui. Lankė visus renginius bei svarbesnius susirinkimus. Apsigyvenusi pas dukrą ir žentą, Sofiją ir Chester Kents, Kalifornijoje, ji nepamiršo čikagiečių, veik kas vasarą atvažiuodavo ir porą mėnesių čia praleisdavo.

Ji mirė Kalifornijoje, bet palaidota Lietuvių Tautinėse kapinėse prie velionio vyro Antano. **Vilniėtė**

Mirė Lietuviai

Spalio 25 d. mirė Susan Sirzicas-Kaledinskaitė, sulaukusi 78 metų, gimusi Lietuvoje, Neveronių kaime. Amerikoje išgyveno 60 metų.

Spalio 27 d. mirė Povilas Sirgėdas, sulaukęs 70 metų, gimęs Lietuvoje. Amerikoje išgyveno 25 metus.

Spalio 29 d. mirė Albinas Stulga, sulaukęs 43 metų, gimęs Lietuvoje, Tauragės apskr., Šilalės parap., Kibečių kaime. Amerikoje išgyveno 32 metus.

Spalio 30 d. mirė Marianne Wanagat, sulaukusi 62 metų, gimusi Lietuvoje, Vilniuje. Amerikoje išgyveno 10 metų.

Lapkričio 2 d. mirė Aleksas Marcijonas, sulaukęs brandaus amžiaus, gimęs Lietuvoje, Vilniaus krašte. Amerikoje išgyveno 32 metus.

Lapkričio 2 d. mirė Juozas Čepaitis, sulaukęs pusės amžiaus, gimęs Lietuvoje.

Lapkričio 3 d. mirė Teodora Jakubaitis-Lingytė, sulaukusi 89 metų, gimusi Lietuvoje, Šiaulių apskr., Linkuvos valsč. Amerikoje išgyveno 32 metus.

Vilnis, 1981 lapkričio 26

UŽUOJAUTA

MIRUS

Kim Luke, Oakland, Cal., Ann Dykstra, Sunrise, Mo., Mary Yuškauskas, Omaha, Nebraska, Anna Miller, Pittsburgh, Pa., Mary Rupp, Fort Lauderdale, Fla.

Visų jų šeimoms bei artimiesiems, draugams ir pažįstamiems reiškiu giliausią užuojautą.

MILLIE KANCERE
Chicago, Ill.

LIŪDNAS PRISIMINIMAS

Martha Racunas

Mirė 1980 m. lapkričio 20 d.

Jau suėjo vieni metai, kai negailestinga mirtis iš gyvųjų tarpo atskyrė mano mylimą mamytę **Martha Racunas**.

Jos mirtis man buvo skaudus smūgis. Liūdėsio apimta gerbiu jos šviesų atminimą.

Duktė FRANCES VAUGHN
Zentas CHARLIE VAUGHN